

L'HORA DE LA UNANIMITAT

Les Constituents de Catalunya

Vivim un moment històric, el més solemne de la nostra vida. Catalunya es prepara per elegir les seves Corts Constituents, l'Assemblea de la Generalitat, la que ha de redactar l'Estatut que ha de delimitar les funcions del Govern de la Generalitat i les del Govern central.

Els diputats de la Generalitat hauran d'elegir-los els Ajuntaments, i en correspon un per cada partit judicial. L'Assemblea de la Generalitat haurà de redactar l'Estatut de

catalanisme organitzat va fer, al començament de segle, la revolució que ara ha fet Espanya, la revolució d'interessar el poble en els afers públics i en el govern d'ell mateix. Penseu que hi ha ciutadans que tenen setanta i vuitanta anys i que han estat sempre liberals i catalanistes i que ho han fet tot de cap a peus, que han conservat i renovat l'idioma, que han fet la nostra literatura, han escrit la nostra història, han defensat el nostre dret i han

El Palau de la Generalitat de Catalunya

Catalunya. Aquest Estatut serà sotmès a un referèndum. El poble de Catalunya, dient «sí» o «no», haurà de pronunciar-se sobre aquest Estatut. Després, com ja és sabut, l'Estatut haurà d'ésser sotmès a les Corts d'Espanya.

La importància de les eleccions de diumenge és, doncs, evident. Es tracta d'elegir els homes que hauran de redactar l'Estatut de Catalunya.

I qui l'ha de redactar, l'Estatut? La resposta és òbvia: el poble de Catalunya, que és el que ha de servir-se'n.

I quins han d'ésser els homes que han d'anar a l'Assemblea? La resposta és també evident: els representants de tot el poble de Catalunya.

Però també és evident que el poble és dirigit pels partits. Cal, doncs, evitar que els partits donin un espectacle de desunió entre els catalans. A l'Assemblea, a redactar l'Estatut, ha d'haver-hi representació de tots els catalans.

Fins ara havíem patit del mal que un partit s'arrogués l'exclusivitat del catalanisme. El moment actual ha demostrat la falsedat d'aquesta afirmació. El catalanisme és tot Catalunya amb els diversos partits, encara que, naturalment, uns tenen més influència que altres. I ara és l'hora que els partits, sense unir-se, s'entenguin per fer una obra comú, demostrant que quan és necessari saben donar un alt exemple d'amor a Catalunya. Tan censurable seria que no es reconeguessin les minories, com que aquestes no es conformessin al seu paper i es pretinguessin una majoria. Es en aquests moments concrets en què ha de prevaldre l'interès primordial de tot un poble.

El moment és delicadíssim. Si l'Estatut resumeix l'esperit de tots els partits catalans, pot ésser l'instrument de la nostra llibertat. Si l'Estatut és partidista, i per consegüent deficient, en patirem tota la vida. Perquè cal tenir en compte que d'Estatuts no en farem cada dia, i que si ara ens equivoquem, haurem d'esperar, per a reformar-lo, unes altres Constituents espanyoles. També cal tenir en compte que si l'Estatut no representa l'esperit de tots els catalans, a l'hora del referèndum, a l'hora de dir «sí» o «no», podria haver-hi molts vots en contra. I ja ni haurà prou i massa amb els vots en contra dels monàrquics i de l'element foraster que viu a Catalunya i que no ha estat encara assimilat.

Cal, doncs, suposar que no hi haurà cap partit català — i dir català vol dir catalanista — que s'atreveixi a assumir la responsabilitat d'una perjudicial desunió entre els catalans.

No és ara l'hora de la lluita de partits. L'estructuració dels partits catalans no vindrà fins més tard, fins que l'agitació actual hagi cessat, fins després de la fermentació, quan el vi de la llibertat — i perdoneu la metàfora — s'hagi solat. En aquella hora es veurà ben clar el contingut doctrinal i la capacitat de govern de cada una de les nostres forces polítiques, i si hi ha lògica al nostre país, aquests factors determinaran, en cada partit, la seva situació i la seva força.

Eliminar cap matís del catalanisme seria suïcida. A Catalunya la protesta catalanista té cinquanta anys d'existència. Penseu que el corc etern del règim centralista i monàrquic ha estat sempre el catalanisme. El

De Dijous — a Dijous

Siguiu catalans, si us plau

Els nostres comerciants tenen la paraula. Són catalans i catalanistes; la majoria és àdhuc d'esquerra catalana; dels d'En Macià; la seva paròquia, igualment. Els gèneres que venen gairebé sempre són també de producció nostra. Però el que és el rètol, ha d'ésser en castellà. La revolució ha pogut capgirar moltes coses; però sembla que s'hagi deturat als rètols de les botigues. Quina causa, digueu-me, té aquest fenomen?

No hi ha dubte que no deu ésser degut al pensament polític dels comerciants ni dels compradors. Les causes deuen tenir unes raons d'ordre mercantil o econòmic tan fora de l'abast dels no tècnics, que nosaltres no podem esbrinar-les; només sospitar-les de lluny, encara que, ben mirat, tot podria consistir en rutina i deixadesa, aquestes dues rodes grinyoladisses del carro del comerç prudent i assenyat.

Però les culpes de tot, nosaltres no les dariem tant als comerciants, que potser no s'adonen, de tant tenir-los a prop, dels titulars de la seva botiga o negoci; sinó del nostre públic que no els fa notar aquest contrasentit.

Nosaltres no dubtem que no hi ha cap dels comerciants barcelonins que si el públic no li ho exigia, no posés en català tots els rètols del seu negoci. Són deixats i rutinaris, com hem dit; però són catalanistes. El seu menyspreu de la parla catalana no és més que una de tantes inconseqüències que formen la trama de l'home.

Quan els comerciants s'hagin adonat d'això, n'hem de fer adonar també als propietaris de cinemes. Fa pena veure uns bons catalans, que es preparen a anar a un cinema d'una empresa, per exemple, com la Cíneas, fela amb diners trets de la butxaca d'obligacionistes catalans, i que es diuen l'un a l'altre:

—Que aniràs a veure «La princesita rubia»? O bé: ves a veure «Amores tenebrosos», que t'agradarà.

Car ja som lluny, per sort, d'aquella època quan el català erudit fent una cita de la història o de la Bíblia, deia: «Es allò que va dir Jesucrist: «Amaos los unos a los otros» i també: «Huts TV ja ho va dir: El Estado soy yo.»

En som lluny, i estem segurs que els nostres comerciants i propietaris de cinemes no s'entestaran a no estroncant aquestes tradicions de mal gust.

Però tota la feina que donarà un afer com aquest és no res comparada amb la d'obtenir, ara que l'escola serà en català, que s'ensenyi en català pur, però net de pedantisme o carrincloneria, a la nostra mainada.

Nosaltres ja albirem uns «xamosos», uns «jovincells» i uns «captinements» que trenen el cap darrera de l'horitzó i que trenquen el nostre cor d'una «faisó» pomelística. I, encara!; però també tenim por que algun sinistre «desde luego» no entrebanchi la llengua d'algun pedagog; i hem de declarar que això ens fa més por que no pas algun reneç que profanes l'aula, i que ens perdoni Don Ivoñ l'Escop.

O que els nostres infants aprenguin a dir «afros» i ho repeteixin a casa o quan siguin grans i facin, al seu torn, escola.

R. LL.

MIRADOR INDISCRET

Homenatge pre-pòstum

En la seva curta gestió municipal, el regidor senyor Giral s'ha guanyat merescudament la fama de llauna. Els seus discursos de les sessions no tenen mai una durada inferior a tres quarts d'hora. Afegiu a això que l'oratori del regidor radical no es destingeix pas precisament per la seva brillantor i ens farem càrrec de seguida que en una de les darreres sessions hom fes circular entre els regidors, mentre el senyor Giral feia ús i abús de la paraula, la següent proposició:

«Primer. — Que sigui declarada urgent.

«Segon. — Que el senyor Giral passi a la Comissió de Cementiris.

«Tercer. — Que se li regali un nínxol.

«Quart. — Que se'l tanqui dintre de l'esmentat nínxol.»

Aquesta proposició, passant de mà en mà, va arribar fins a la presidència. L'havien signada tots els regidors... excepte el senyor Giral. I el més bonic del cas és que va anar d'un pèl com el senyor Aiguader, una mica distret en aquell moment, no la dona al secretari perquè la llegís!

Un «focayo»

El ci-devant marquès de Squilache, creient-se propici a fer de víctima de les turbes republicanes, i amb més motiu pel nom i cognom que porta — que el lector que no els sàpiga ja els trobarà si segueix llegint, — va decidir posar terra entremig d'ell i del país desagratit que engegava un rei.

Al primer hotel on va parar, l'home, convençut del prestigi d'un títol, es va inscriure amb ell al registre. Però el del taulell li va observar que, la República no reconeixent segurament els títols, era millor que afegís el nom i cognoms.

El de Squilache no hi va tenir inconvenient i va escriure, perquè s'ho diu de debò: «Alfonso de Borbón.»

El del taulell, de moment, va quedar una mica sobtat, però, home polít i avesat a tractar amb el públic, no va dir res. Es va limitar a mirar el conserge tot barrinant-se dissimuladament el front amb el dit índex.

Viaatge de plaer

Com se sap, les autoritats locals, seguint l'exemple de les de Madrid, han decidit reexpedir al seu poble els desenfeinats professionals que volten per Barcelona. Un dels darrers convois, format per sis centes persones, va marxar fa pocs dies de l'estació de França. Hom havia regalat el bitllet i cinc pessetes a cada un dels expedicionaris. En arrencar el tren, per les andanes va sentir-se mant sospir de satisfacció...

—I bé, ja anem simplificant el problema! Falsa esperança. A l'estació de Sans, els sis centes sense feina varen baixar com un sol home, decidits a no renunciar així com així al títol de ciutadans barcelonins. I ja els tornem a tenir tots pels volts de la Rambla.

Aldaz, secretari d'Ambaixada?

La nova va circular uns dies. No ha estat exacta. S'havia dit que Rocha havia demanat a Lerroux que fes nomenar «Paquito» Aldaz secretari de l'Ambaixada de Portugal. L'home es va entusiasmar i corregué a Madrid per a saber si era cert. Abans de marxar, es va comprar un «Quié-

re V. aprender el portugués en diez dias?» per estudiar durant el viatge. Quan va arribar a Madrid sabia tres lligons.

A la tarda, al «hall» del Palace, en acostar-se a saludar a Rocha que estava amb un alt membre de l'Ambaixada de Portugal a Madrid, volgué presumir i el saludà en portugués. L'altre, pensant que era un home que el sabia, li féu unes preguntes amb l'idioma de Camoens i «Paquito» Aldaz restà bocabadat.

Poc després li deia al radical Carballo: —He fet una atzagaiada. He comprat un llibre per aprendre de parlar el portugués. Ja en sé, però el que em passa és que no l'entenc quan me'l parlen.

Avis a la Cíneas

Abans d'ahir es va estrenar al Cinema Catalunya un film sonor titulat *El cant del desert*. Es tracta d'un film literalment infame, que el públic va protestar amb una unanimitat i una persistència poques vegades vista.

En mig de l'escàndol general, a les darreries de la funció, que podem qualificar d'històrica, es va sentir aquest crit, que fou entusiàsticament aplaudit:

—L'any que ve, en lloc de cremar convents, cremarem cinemes!

Conseqüències

Després de l'engueulade que En Vidal i Guardiola va rebre a l'Ateneu de Madrid i davant dels temors que aquí es repetís el fet, Joan Estelrich va veure's obligat a renunciar a parlar en l'acte del passat diumenge, al Centre de Dependents.

—Si jo hagués estat monàrquic — deia l'Estelrich, tot apesarat —, tindrien motius de fer-me això...

—Teniu raó — li contestà un amic —. Però figureu-vos què passaria, si haguéssiu estat republicà...

Un article car

Hom sap que, malgrat el govern haver ja donat el seu nom, no ha estat possible que Gabriel Alomar fos ambaixador d'Espanya a l'Argentina.

Motius? El govern de Buenos Aires li va posar el veto.

Per què? Senzillament: a la caiguda d'Frigoien, Alomar va publicar un article dient que no calia pas llençar les campanes enlaire, perquè el que venia a substituir-lo en el poder, el general Uriburu, era un dictador autèntic. Els fets han demostrat que Alomar tenia raó. Tanta raó, que és a conseqüència d'aquest article que el general Uriburu no ha volgut acceptar-lo com ambaixador.

—Deu ésser l'article que l'Alomar ha cobrat més car... — deia un amic nostre.

Antecedents

Una vegada era un poeta...

Es deia Viura i, entabament per l'advocat Sierra Valverde, ens va posar un procés, obeint indicacions d'aquell trist personatge que feia de governador de Barcelona i es deia Milans del Bosch.

Amb aquest padrí i maniobrant la delació de caràcter «patriòtic», l'ex-poeta Viura va guanyar el procés. El president de l'Audiència es deia Lasala.

Tot això els nostres lectors ho deuen recordar, com també que quan ho poguérem dir, el Sierra ens escriví una carta confessant que es separà de la dictadura quan aquesta firmà pactes nupcials amb el catalanisme (!?).

Més antecedents

Però els nostres lectors no saben una altra gesta de l'advocat Sierra, que bé mereix ésser consignada.

Se li va ficar al cap ésser de la Junta de l'Ateneu, i a aquest fi va burxar l'orella del governador Milans del Bosch perquè, segons procediment gens extraordinari en aquells temps, en nomenés una de R. O.

El mal és que entre els socis de l'Ateneu no es trobà suficient nombre de servils per omplir tots els càrrecs de la Junta. Aleshores, el Milans de Bosch disposà que almenys en fossin l'instigador Sierra i els corresponsals de diaris madrilenys Pedro Pujol i Adolf Marsillach. No seriem justos si no fèssim honor a l'actitud d'aquests dos últims, que es negaren a sotmetre's a les imposicions d'aquell governador que fins fa poc presidí — amb un sou esplèndid — el Comitè Cotoner.

El projecte de l'advocat Sierra prosperà tan poc, que el governador ja no el volgué rebre més. Però els motius d'aquesta actitud de l'autoritat, encara que els sabem perfectament, no els explicarem perquè l'advocat Sierra segueixi en la ignorància.

I ara, republicà

Mig any més tard d'haver-nos escrit aquella carta, l'advocat Sierra aconseguia col·locar per sorpresa un article al setmanari d'esquerra *Nosotros*, de Madrid, que dirigeix César Falcón. Quan aquest va conèixer els antecedents de l'esponent col·laborador, no va voler-hi tenir més tractes.

Però es veu que l'esmentat picapetes està decidit a fer de republicà, com abans feia de directorial: ara ens el trobem col·laborant a *La Calle*, setmanari que surt a Barcelona i que, per tant, podria estar millor informat que no pas un de Madrid sobre la fulla de serveis dels que hi col·loquen originals.

—Noi, com et lluu el pèl... De què fas ara?

—Faig de rumor fantàstic, i si compleixo diu que m'apujaran a rumor alarmant.

Espectacle extraordinari

A Barcelona no s'ha cremat cap convent, però com que el barceloní és badoç, que és una manera d'interessar-se per la vida pública, hi havia tot de gent disposada a no deixar-se perdre l'espectacle, si per cas s'arribava a produir.

Efectivament, la tarda de dimecres de la setmana passada, foren molts els que van passar davant de tants convents com van poder a veure si la casualitat els permetia de tenir alguna cosa per explicar a l'hora de sopar.

Com és natural, els jesuïtes del carrer de Casp foren els que atraguèren més públic. Aquell dia, cap al tard, no es podia donar un pas per aquell carrer; entre Claris i Lúria hi havia una gran multitud expectant, tots els balcons eren plens de gent, fins els balcons del senyor Carles de Fortuny, ci-devant baró d'Espanella, estaven d'allò més animats.

En molts pisos d'aquells indrets hi hagué cachaupinada. Sembla que la invitació era feta per un estil així:

—Vinguin aquesta nit després de sopar. Passarem l'estona, ballarem una miqueta, i si vénen a cremar els jesuïtes, ho veurem de prop...

Per despistar

Comencem per declarar que això que segueix no ho creiem del tot, però pot haver passat.

Un amic nostre ens assegurà haver vist, dimecres al vespre, un grup, segurament de jesuïtes vestits de paisà, passejant com barcelonins qualsevol. Es van creuar amb ells dues mossetes realment cobejables. Aleshores, el de més edat del grup va recomanar en veu baixa:

—Echen piropos... Hay que disimular...

La fórmula felix

El nostre antic conegut Josep Cardona i Oliver, natural de Pont d'Armentera, conegut per «Artículos Numerados», va trobar un dia d'aquests un «numerat», amb el qual va parlar d'altres «numerats» que ocupen alts càrrecs republicans. El popular «Artículos Numerados» —que, tot i que l'hi varen proposar anys enrera, encara no s'ha posat el rètol en català— té una solució que tóra llastima que es perdés:

—Si m'escoltessin a mi, s'estalviarien moltes discussions. Que si república federal, que si generalitat... quan hi ha una denominació tan senzilla com *Estat Numerat d'Espanya*!

L'orador Marimon

La fotografia que publicàvem en el número passat, de la *juerga* de l'Hilari Marimon amb elements dictatorials, ha estat molt celebrada, sobretot a la Barceloneta, on havia sorprès el fervor republicà que exterioritzava l'establiment del Passeig Nacional propietat de l'esmentat ex-regidor.

Aquest home —del qual es conta que estava ben convençut que les seves inicials eren L. M., perquè es deia «Lari» Marimon— va haver de deixar d'ésser regidor, i perquè no semblés que sortia de la Casa Gran per la porta del darrera, va tenir lloc un sopar d'homenatge vagament motivat.

Al final del sopar, entre una pluja de rosegons, la concurrència va demanar que parlés l'homenatjat. El «Lari» es va alçar i s'excusà de fer cap discurs:

—La feina que m'ha donat l'organització de l'homenatge que em feu —va dir, ingenuament— m'ha cansat tant que no puc parlar...

Com que, fet i fet, la majoria d'assistents no pagaven tiquet, no es van creure amb drets d'exigir més.

Al consistori badaloní

En temps de la dictadura, unes escoles de Badalona duien el nom de «Grup Martínez Anido». Caigut aquell règim de vergonya, es va creure necessari suprimir aquella denominació igualment vergonyosa. Després d'una discussió a l'Ajuntament, perquè hi havia qui patrocinava la designació «Grup Feliu i Bagués», es va acordar nomenar les escoles «Grup Ramon Muntaner». I així semblava que havia de quedar quan, no fa gaires dies, al consistori badaloní es tornà a remenar la qüestió. Un grup de regidors volia presentar una proposició en la qual es demanava que el nom de Feliu i Bagués, pedagog badaloní, fos l'adoptat.

A darrera hora, els firmants de la proposició varen retirar-la.

El mal és que un d'ells va explicar per què se'n desdient:

—Com que ens pensàvem que allò de Muntaner era el nom del secretari de l'Exposició i ara ens han explicat que es tractava d'un escriptor català antic, retirem la proposició i estem conformes que les escoles no canviïn de nom.

“Avez-vous vu dans Barcelone...?”

—Avez-vous vu dans Barcelone...? —preguntava el poeta. —Avez-vous vu dans Barcelone une andalouse au sein bruni? —preguntava Alfred de Musset. Preguntava que ha estat invariablement acollida per la rialleta suficient de la nostra gent, que l'ha erigit en exemple-típus d'una pseudo-deformació mental dels assedegats de pintoresc ultra-pirenencs. Doncs bé: la nostra gent s'erra una vegada més. La nostra gent, que

Deixebles d'una acadèmia barcelonina de ball flamenc

de la mateixa manera que del nostre picant barri mariner no coneix altra cosa que la taverna-tòpic de can Soler, i del districte V no ha anat més enllà del tòpic de Villa Rosa, ignora igualment que és precisament en aquest districte V on la frase de Musset adquireix un gruix considerable de versemblança i d'exactitud. La nostra gent ignora que és precisament en aquest districte V on us persegueixen, implacables i obsessiónaires, insistent, els plans esqueixats del meravellós *cante*, i on us arriba constantment l'eco punyent i adolorit dels *tablados* estremits, que es queixen patèticament en ésser fuetejats vigorosament pels talons ardents i desesperats, exasperats, de tantes i tantes balladores que s'encabiten furiosament, subjugades i hipnotitzades, per un ritme sec i precís, allucinant. La nostra gent ignora que és precisament en aquest districte V on l'andalusisme, sense gota d'escenografia, es manifesta amb cruïra terrible i amb patetisme punyent. Més purament potser que en la mateixa Andalusia. Allà domina l'escenografia turística. Allà —ens ho contava, a l'Escudero i a mi, una gitana del Sacro Monte de la Setmana Andalus de l'Exposició— el flamenquisme està organitzat de cara al turista que paga, i paga bé. Ací, per contra, en aquests recons miserables de la baixa colònia andalus, on els xatos es despaxen a 0'25, el turista no hi ha gosat encara entrar. I l'escenografia, fetes algunes excepcions, n'és absent. Ací, canten i ballen per a ells. No per als altres.

Endinsem-nos, doncs, per la jungla inexplorada del recés més autèntic del flamenquisme barceloní. Entrem per l'Arc del Teatre i passem de llarg davant de Villa Rosa, mena de cabaret organitzat turísticament i autèntic reducte de la més abjecta espanyolada i del pintoresc llampant. Passem doncs de llarg. I ràpidament. I aturem-nos a can Juanito El Dorado del carrer de Guàrdia. Aquesta casa estava molt bé fa uns cinc o sis anys. Crua i nua, verge d'escenografia, el poble, el veritable poble, s'hi estrema, emocionat, davant els crits desolats de la Ciega de Jerez i els talons trepidants de les germanes Chicharra. (La petita s'ha mort, pobreta!) Aquesta casa, però, començà a omplir-se de gent mudada. Turistes i esnobis, literats i artistes, hi entraren, encurosos. Juanito, un mallorquí molt viu, cop-

sà immediatament totes les enormes possibilitats de la mina inexplorada que posseïa. I hi va fer reformes. La intensitat minvava. L'escenografia augmentava. La caixa també. I el públic s'ha tornat més heterogeni. No obstant, malgrat la considerable escenografia que hi ha actualment a can Juanito El Dorado, aquesta és sempre de bona qualitat. Orfena de llampant, ha agafat una mena de patina que l'inutilitza i la fa inofensiva. Als antípodes del pintoresc mort, té sempre un to vivent de cosa autènticament popular, a causa, segurament, dels aficionats, ingenus i primaris, *gauches*, als quals ha estat encomanada la decoració del local: una mena de decoradors de diumenge. I de tots els llocs espectaculars, més o menys prosaïques, més o menys turístics, la taverna de Juanito El Dorado és indubtablement el millor. I als diumenges a la tarda, sobretot, l'afluència extraordinària de poble autèntic ofega l'escenografia i fa pensar en els bons temps de l'establiment.

Ara, mireu de fora estant La Nueva Pastora, que s'ha obert davant de can Juanito per fer-li la competència, usant i abusant de tots els tòpics de l'espanyolada que la Villa Rosa inicià i on el pintoresc llampant ha estat elevat a l'èssima potència, i entrem al carrer de Montserrat, veritable rovell de l'ou del flamenquisme pur sang.

A mà esquerra hi ha El Cangrejo Flamenco, taverna i centre de contractació de balladors i cantadors per a actuar a tota mena de *juergas*, als grans acontecimientos dels dimecres al Barcelonès i a qualsevol lloc que es presenti. Ací, en un ambient d'un patètic quotidià, assistiu a l'esgarripança del carrabiner de Hueiva, el mariner de Cartagena i el guàrdia civil de Ronda, els quals, els ulls absents d'il·luminat, la boca entreoberta en un èxtasi infinit, escolten l'espinguet, esqueixat i incoformista, del Gran Panegas, que es queixa amargament al so de la guitarra de José Montesinos, que inventa ritmes obsessiónaires, ritmes que llanguixen, que sembla que van

fige per a permetre a l'ànima d'eleva-se vers regions inaccessibles. De sobte, un bot. I la gitaneta balla. L'indescriptible. Anima. Anima pura. La traducció de l'ànima per mitjà del ball. Moviments d'un desllorigament en angle recte que atenyen la geometria, la geometria viva. El *tablado* vibra de la manera més esqueixada i precisa, més brutal, que hom es pugui imaginar. Francesc Domingo, davant d'això, murmurava una nit paraules inintel·ligibles, parlava dels negres del sermó d'Alhèria, dels quals aquesta gitaneta és un *décalque* perfecte... L'indescriptible, repetim... Però anem-nos-en, finalment, que es fa tard.

Al carrer Nou, aturem-nos uns instants al Mundo Nuevo, colmado regentat pel *señor Manolo*, un meridional molt castís i divertit, i on us serviran productes andalusos típics i autèntics, de tota primera qualitat. Aquest recó ignorat és un dels llocs on es menja millor de Barcelona. Prenem unes olives *alimás* i un xato de la manzanilla més bona que es despaxa en aquestes latituds, i després de fer un altre xato a Granada en Catalunya, del carrer de Sant Oleguer, on unes botelles dins d'uns lousanges de fusta —això calma l'afany de sorpresa i d'inesperat del car Miró—, una bota de vidre en forma de dofi, una pintura ingènua de l'Alhambra, i uns xatos amb ametlles torrades, col·laboren a crear una atmosfera especial, entrem a Casa José María, del carrer Espalter, un dels recons més insubornablement castissos del barri andalus de Barcelona.

Ací hi ha dues dones extraordinàries. La Maruja de Sevilla, cantadora, i Encarna la Malagueña, balladora. La Maruja de Sevilla se us assegura a la taula, si la convidau a un xato, i terriblement immòbil, amb immobilitat d'esfinx, i els ulls desmesuradament oberts que us miren fixament —el *cante jondo* és més crí que gest, diu García Lorca—, us cantarà —cridarà— el seu repertori més pessimista. Encarna la Malagueña és una epilèptica, el cos de la qual s'agita i es convulsiona constantment, animat d'un sobresalt continu que li produeixen els nervis. Quan balla, tota ella és un ninot mecànic, amb terribles *arranques* bruscos i violents, ritmats mecànicament. Un ninot mecànic esgarriat, en comptes de molles, té una ànima adolorida. Ací, a Casa José María, el músic Pous, fill d'E. Pous i Pagès, el pintor Villà i jo, únics clients en aquella nit trista, forem els espectadors emocionats d'una *juerga* organitzada pel famós Guerrita, l'as del *cante jondo*. Una *juerga* sorda, diríem. Una *juerga* silenciosa. La cosa més trista i més desgraciada que es pugui contemplar.

I abans d'acabar, no ens oblidéssim pas de consignar la gramola del Bar del Man-

«Però anem a La Taurina, en ple carrer del Cid...»

a caure, i que es redrecen de sobte vigorosament... Davant del Cangrejo hi ha el Bar Cádiz, vulgarment conegut per Casa l'Apaño i local de la Penya Marchena. Ací, tota la saborosa imatgeria de l'andalusisme autèntic —les parets recobertes de fotos de toreros cèlebres, el plec de telegrams resenyant les *faenas* cumbre dels fòls del moment, el cantador i el tocador, el tauell presidit per quatre frisos d'ampolles amb etiquetes meravelloses— crea una atmosfera propícia a totes les evasions líriques.

Però anem-nos-en a La Taurina, en ple carrer del Cid, al costat mateix de l'eter-nament *grouillante* Criolla. I quedem-nos-hi una bona estona, que la cosa s'ho val. Això sí que és bo. A les parets, uns meravellosos cartells de toros. N'hi ha un —una manola d'un linealisme clàssic i de proporcions perfectes— de la qual diu Joan Miró que és tan bona com les verges de Rafael. A La Taurina cal estar de sort i cal encantar el dia. Car algunes nits, poques, hi balla la Carmencita. És fa difícil de trobar la paraula exacta per a comentar aquesta meravella. Imagineu-vos una gitaneta d'uns catorze anys asseguda damunt d'un *tablado*. Carmencita roman impassible i estatúaria, altiva i noble, amb una noblesa racial indefinible, hermètica, absent de tot i de tots, sola amb la seva inspiració, en una actitud

quet, al Portal de Santa Madrona, en la millor vorera del món, que només té discos de *cante jondo*, i a l'escalf de la qual s'arrecera sempre una nombrosa plèiade d'aficionats, i els grans esdeveniments d'Òpera Flamenca que es celebren al Circ Barcelonès i al Nuevo Mundo, on un públic de místics apassionats aplaudeix, amb turor d'il·luminat, els asos de més renom.

Ah!... I si sou veritablement flamencs no deixeu pas d'anar al Bar Triana, del carrer de la Glà, emocionant de tan normal, al Bar Candelas del carrer de Zurbano, amb el seu cap de toro impressionant, i sobretot de sobretot al Bar Veloz (Casa León), taverna castissíssima situada allà on no us podríeu pensar mai: a la Plaça Arrieros, desolada i tràgica a la nit, immensament deserta i olorosa de crim i de *fortifs*. En aquest recó de món, si hi goseu entrar, veureu com Rafael el Moreno (*rey de los tocadores de guitarra*), una mena de mulato impassible i terriblement hermètic, extreu els ritmes més insòlits de la seva guitarra meravellosa.

Avez-vous vu dans Barcelone une andalouse au sein bruni?... És precisament en aquest districte V i els seus voltants on la frase de Musset adquireix un gruix considerable de versemblança i d'exactitud.

SEBASTIÀ GASCH

L'APERITIU

Carles Riba. — Carles Riba, de tots els homes de la meua generació ha estat un cas a part. A part en el sentit d'una moralitat literària estricta; ningú com ell no ha provat aquella mena de tortura de la responsabilitat de la lletra que s'escriu. D'aquesta responsabilitat Carles Riba n'ha fet un culte feroçíssim, implacable. Es curiós, perquè Carles Riba, com jo mateix, varem començar a escriure en un moment una mica desgavellat, ple d'improvisacions, en el qual el bagatge acadèmic que diuen els escriptors catalans era gairebé nul. A ell, com a mi, com a tots plegats, ens va influir d'una manera decisiva Josep Carner. Carner tenia deu anys més que nosaltres, havia estat el gran estassabarders —que dirien a l'Empordà— de tota la carrincloneria, de tota la imbecilitat indocumentada en forma de prosa i de poesia que s'estilava a Catalunya. Carner va dotar la literatura catalana d'un coll net i d'una camisa neta, per poder-se presentar entre gent civil, i va ensenyar una manera de saludar les senyores, de menjar els espàrrecs, d'anar a missa i de pagar un taxi.

Després de Carner, els escriptors que volguessin tenir una mica de cara i ulls no es podien permetre certes modalitats rupestres ni certes ganyotes de seminar. Carner era un home de *punch* i al mateix temps un home de gràcia i de barrila. Tota la seva obra anava fluïnt d'una manera despreocupada amb aquella tombarella genial d'un saltimbanqui que fa equilibris sense donar-los gota d'importància.

Carles Riba, cadell aleshores, des del primer moment s'adonà que les coses s'havien de fer amb una serietat absoluta, i això no li privava que de tant en tant anéssim a voltar pel port seguint el vol de les gavines en un llagut baratíssim, o anéssim a estovar la pell adolescent amb el metall i les camises tèrboles dels music-halls més ordinaris. Carles Riba, encara que sempre ha estat un home de principis, i ha aguantat a l'espinada la medulla d'un professor, no ha defugit mai el picant de les banalitats de cada dia.

El sentit de la responsabilitat ha estat tan viu en aquest poeta, que el primer que va fer va ésser posar-se a estudiar el grec i l'hebreu i el llatí i l'alemany i l'anglès; totes les altres llengües viables Riba ja les sabia de naixement. Un cop va saber totes les llengües, va començar a llegir tots els llibres necessaris per tenir l'esperit com un astre dens tot ple d'estrelles immutables. Riba, armat d'idees com cap dels escriptors de la meua generació, es va posar a fer crítica literària i a traduir els clàssics. L'obra de Riba en aquest sentit no ha estat cridanera ni popular i ha transcendit molt poc al carrer. Alguns de nosaltres hem cercat de vegades un èxit fàcil, hem tirat una mica al dret, amb aquell descordament irresponsable del que juga a la ruleta; Carles Riba tot això no ho ha fet mai, el seu treball ha estat més aviat de renunciament, un treball que podríem dir-ne de benedictí, ha tancat a dintre de casa seva el monument de la pròpia glòria, un monument que té tots els aires d'un aiguafort austeríssim, i ha tingut el notable orgull de no passejar-lo mai pel carrer.

Es per això que a molts lectors del nostre país, l'obra personal de Carles Riba els resulta hermètica; Riba és un escriptor difícil, dels més densos, dels més treballats. A estones el seu estil fa l'efecte que pertany a una literatura que ja ho té tot, com si diguéssim saturada. No és una cosa absurda comparar el cas poètic de Riba amb el cas d'un Paul Valéry. Riba, de tots els escriptors del nostre país, em penso que és el que té una seguretat gramatical més infal·lible. Deixant a part el cas de Pompeu Fabra, ningú a Catalunya no ha sentit el català com Carles Riba, és a dir, l'ha sentit com una necessitat científica i gràcia. Una coma posada per Carles Riba es pot defensar amb tots els arguments metafísics i amb totes les teories estètiques. Així com hi ha qui diu que no cau una fulla sense que Déu vulgui, de Carles Riba podríem dir que no escriu una paraula sense un control de justesa i de perfecció.

Això, naturalment, per mi té una importància enorme, i crec que l'hauria de tenir per tots els escriptors catalans que volen ésser una mica conscients i que creuen en el molt que encara hi ha per fer en el camp de les nostres lletres.

Hi ha qui pot creure que l'hermetisme de Carles Riba és un cas de perjudici; jo crec simplement que és un cas de moralitat literària, i al costat del suposat hermetisme puc citar un llibre de Carles Riba titulat *Sis Joans*, que pel meu gust és l'obra d'estil més translúcid i més ben vertebat que s'ha escrit en català.

I ara Riba acaba de publicar el seu segon llibre d'*Estances*. És possible que aquesta publicació hagi passat desapercebuda per la majoria dels catalans. Jo em faig càrrec d'un cert vernís tabolàrie que hi ha en la pell dels lectors, d'un cert gust pels contrallums de cinema, per les llàgrimes fàcils i per les esgarriades epidèmiques. Em faig càrrec que les *Estances* de Carles Riba rellisquin pel cervell de la nostra joventut, com els metalls preciosos, completament desconeguts, que cau d'una altra estrella o d'un altre planeta, en la forma d'un aeròlit fugaç concentrat i desconcertant. Jo em faig càrrec de tot.

Però encara que em faci càrrec de tot, em consideraria un imbècil si jo passés per alt, encara que sigui en una conversa d'amics a l'hora de l'aperitiu, aquest llibre únic, personalíssim, inapreciable.

En les *Estances*, especialment les d'aquests darrers anys, el sentit de la responsabilitat literària arriba a unes proporcions màximes. La pura matèria nerviosa està resolta en una arborització de paraules tan precises, amb el pes de cada paraula tan equilibrat, que de vegades es pot seguir el poema des del començament al final com el descabellament d'un teorema algebric, en el qual no sobra ni manca res.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

creaciones de
perfumeria
selecta para
caballero

Gentleman

agua de colonia talco loción
masaje extracto fijador - bri-
llantina champú polvos rhum
y afeitar crema de jabón

La Florida 33
PARTADO 239
BARCELONA (España)

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Tel. 11655

Jornades republicanes

Se sent un bullici llunyà i en l'alt de les cases es comença a veure una blanca agitació de mocadors voleiant frenèticament com un serrell que es va estenent, acostant-se; i per la faixa deserta avança un grup de figures de colors a cavall a poc a poc; i amb elles avança una forta remor de crits, de pi-caments de mans.

Aquests mots extrets del famós opuscle de Joan Maragall, són vells de vint-i-set

D'unes reials jornades més recents, com es veu per qui l'acompanya

anys. Maragall els escriu el 6 d'abril de 1904 en una d'aquelles memorables cròniques amb què volgué realçar la primera visita que un rei de disset anys, acabat d'un- gir, va fer als catalans.

Vint-i-set anys o la vida d'un regnat, d'un regnat que va tenir per pròleg els articles de Maragall, genials i puerils alhora, i l'actitud més pueril i menys altament inspi- rada dels set regidors catalanistes que des- entenen-se de l'acord pres acudiren a la Casa de la Ciutat quan el rei va visitar-la per tal de retre acatament al monarca i parlar-li de les recances de Catalunya. Vet- ací el pròleg. Quant a l'epíleg... L'epíleg encara el vivim en l'emoció d'aquestes triom- fals jornades republicanes: una multitud incomparablement més densa i vibrant que la d'abril de 1904, s'ha llançat al carrer; els mocadors han voleiat més frenèticament que aleshores; l'onada de crits i aplaudiments ha envaït els indrets més amagats de la ciutat i la commoció popular ha fet ba- tegar els cors amb una joia més profunda.

En l'esclat d'aquestes jornades, Mara- gall, cronista, hauria cercat debades la fai- xa deserta i les figuretes de colors a cavall. La faixa deserta era plena de gent i les fi- guretes, antany festejades, partien vers l'e- xili descolorides o despitades, sense coro- na, sense ròssec i sense nimbe.

El cronista de les reials jornades fou a casa nostra l'interpret incoherent potser, ben intencionat sense cap dubte, d'una il- lusió molt estesa entre els homes represen-

tatius de la seva generació. Aquesta il·lusió consistia, en termes simplificats, a pendre els valors de tradició per realitats vives i els valors de renovació i de revolució per pures abstraccions.

«El rei que venia—deia Maragall—, no era una abstracció; amb abstraccions es poden generar idees, però els sentiments sols obeeixen a coses vives; i el rei era una cosa viva».

El rei que venia, però, ha resultat el rei que se n'anava. I els reis que se'n van són, com a reis, una abstracció més inconsistent que la d'aquells primers reis que tot just

començaven a ésser-ho en conflicte d'auto- ritat i de poder amb les vives realitats del temps.

Algun cop s'escau que en les declama- cions i en els principis titllats d'abstractes hi ha una realitat que cerca via franca i més d'un cop s'esdevé que les ponderades realitats vives, en el sentit conservador amb què hom les exalta, no són altra cosa que deixalles inservibles o perilloses abstraccions reaccionàries. Abstraccions per abstraccions, deu-me-les girades de cara a l'esdevenidor.

En el cas de Maragall tenim l'exemple més il·lustre d'aquesta mena d'il·lusió reac- cionària que ha patit Catalunya durant molt de temps. Ell creia que si l'abril de 1904 hi havia dones que s'enternien, homes que sentien batre fortament els polsos i un jovent que s'esbravava d'alegria, era perquè tenien al davant un rei de carn i ossos. «Davant d'un rei de carn i ossos—deia Maragall—que vingui, un ídol de carn i ossos que s'alci; davant d'un home, un altre home; davant d'un fet un altre fet.» Maragall negligia la part d'abstracció, de la seva mateixa abstracció, que hi havia en aquell impuls que portava unes masses vers un rei. El rei que aplaudien no era el rei autèntic que arribava, sinó el rei abstracte de llegenda daurada, suprema encarnació del poder i la glòria, pare del poble, gran justicier i magnànim dispensador de gràcies, que passava amb el cor a la mà. Ningú dels que l'aplaudien no hi volia reconèixer el nét de Felip V, ni presentir-hi el coautor de totes les dissortades realitats vives del seu regnat.

En les nostres abstraccions d'aleshores, en canvi, quantes realitats vives, quantes coses concretes en potència que ara comen- cen a albirar-se! Darrera d'aquelles abstraccions també hi havia sentiments, fets i homes. Uns sentiments, uns fets i uns homes que ara vénen a liquidar aquella abstracció reaccionària encarnada en la figura d'un rei que l'any 1904 ens feia la primera visita i al malencis del qual no fou pas l'únic a cedir, amb reserves d'inspirada catalanitat, el nostre Joan Maragall.

En la seva última jornada, la del 19 d'abril de 1904, Maragall explica que en embarcar-se el rei cap a Mallorca se'l volia figurar com el rei En Jaume i no podia. Això el va entrar. Qui ha oblidat els dar- rers mots de les Reials Jornades? «En la frescor dels jardins veïns ha reflat... era una merla?... era un rossinyol?...» Ben cert que era una merla; un merlot i no pas blanc. Ara també sentim cantar en els jar- dins. No és l'ària sublim desitjada del ros- sinyol en el clar de lluna. És la cridada matineria, i potser discordant, de l'ocellada en el jardí on encara fresseja alguna merla, però on es deixen sentir els reflets dels rossinyols i el flautejar dels pinsans. Aques- ta cridada, però, de tantes veus i aquest fressejar de tantes ales fa passar pel jardí que Maragall estimava una forta frisança de vida.

JOAN ORS

Mirant a fora

Profecia retardada

El 17 de gener de 1906, Paul Doumer era candidat a la presidència de la República contra Fallières.

El seu col·laborador i amic Dubreuil, més emocionat que ell mateix durant l'escrutini, anava d'una banda a l'altra recollint infor- macions i impressions, quan trobà un pe- riodista molt ben assabentat. Dubreuil li preguntà, amb avidesa:

—Què us sembla?
—Sortirà—respongué el periodista—. Us asseguro que Doumer serà president.
Dubreuil ha mort recentment, i no ha pogut veure, amb vint-i-cinc anys d'endarreriment, la profecia complerta.

Les il·lusions d'Hennessy

Les discussions entre partidaris de Briand i partidaris de Doumer eren apassionades. De tant en tant, perquè hi hagués una mica de calma, uns i altres es posaven d'acord per ironitzar sobre la candidatura d'Hennessy. Tothom li suposava una votació in- fima.

Jouvenel volia convèncer Franklin-Bouillon que havia de votar per Hennessy.

—Així, tu vols que tingui dos vots—deia Franklin-Bouillon.

—Això mateix—li respongué Jouvenel—; si té dos vots, voldrà dir que no és ell tot sol.

També es deia que Hennessy havia fet anar un dels seus col·laboradors a trobar Chautemps.

Aquest aconsellà que Hennessy retirés la candidatura. Transmesa aquesta opinió a l'interessat, el col·laborador tornà a telefonar a Chautemps.

—Hennessy voldria parlar amb vos.

—Quan vulgui, que vingui i el rebré.

—Es que... agrairia que fóssiu vos el que vingéssiu...

—Ah, no! No encara!—va fer l'ex-president del Consell.

El desconegut Marraud

Quan es va saber que les esquerres del Senat volien presentar la candidatura Marraud, alguns feien, estranyats:

—Qui, Marraud? No el conec.

—I què?—va dir Mandel—. Ara és ocasió de fer-hi coneixença.

D'ahir a avui

El subsecretari d'Estat al ministeri del Treball, en sentir dir que els socialistes de- fensaven la candidatura Briand, va retreure:

—I pensar que vau expulsar Wilm del vostre partit perquè el van veure al costat de Briand en auto!

Humor soviètic

A l'andana d'una estació de tren hi ha un home amb cara d'acabar-n'hi de passar una.

—Què us passa?—li pregunta una bona persona—. Us han pres alguna cosa? Heu perdut l'equipatge?

—Res, home; que el tren ha sortit a l'hora.

La fal·lera de la censura de films

(Simplicissimus, Munic)

Els racistes alemanys

Sembla que els alemanys han decidit apro- fitar les ocasions per posar Hitler en ri- dicul, més que no pas combatre'l seriosa- ment.

L'home de confiança de Hitler, el diputat racista Goebbels, no fa planxa que no li sigui implacablement retreta, més que més amb els títols universitaris que llueix.

Ja diem el que li havia passat per haver inserit en el Volkischer Beobachter una poe- sia de Heine, jueu avorrit, que li havien fet empassar com obra de Grimm.

Dues altres badades figuren a l'actiu de Goebbels:

Haver deixat publicar en un setmanari de combat un conte, firmat per un racista notori, que no és més que un extracte del Res de nou a l'Oest, de Remarque, posat a l'index d'antipatriotes.

Haver inserit, en l'òrgan oficial del par- tit, una diatriba contra el capitalisme co- piada d'una obra socialista publicada ja fa algun temps a Dresden.

L'home, però, es consola d'aquests pa- ranys posats a la seva reputació literària i erudita, amb l'orgull que sent cada vegada que el condemnen judicialment després d'u- na de les seves estrepitoses campanyes de difamació.

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES ELECCIONS PRESIDENCIALS FRANCESES

La derrota de Briand

Quan el número anterior de MIRADOR en- trava en màquina, era reunit a Versalles el Congrés que havia d'elegir el successor de M. Doumergue. Encara que des de l'elec- ció presidencial de França hagin passat vuit dies, creiem necessari comentar-la, perquè la decisió del 13 de maig, donada per les dues Cambres reunides en Congrés, pot te- nir conseqüències importants.

Tothom sap que es presentaven el presi- dent del Senat, Paul Doumer, i el ministre

signat el Pacte de París. Sembla que la tradició tanca les portes de l'Elisi als polí- tics de primer rengle, i que els electors de Versalles prefereixen fixar els seus ulls en homes relativament modestos i de poca per- sonalitat. Foren una excepció d'aquesta tàc- tica els casos Poincaré i Millerand. I el resultat de la gestió Millerand ha tancat l'Elisi, potser per molts anys, a les perso- nalitats massa destacades.

S'ha discutit molt si era convenient pre- sentar la candidatura Briand. Alguns deien que la presen- tació d'aquesta candidatura era una manera hàbil de reti- rar el ministre d'Afers Estran- gers. Però, si era possible admetre aquesta possibilitat abans de la reunió de Versa- lles, després del vot del Con- grés la suposició és absurda, perquè els amics de Briand varen posar el màxim interès a fer triomfar la candidatura de l'home de Locarno. No ob- stant, abans de l'elecció, molts briandistes no dissimulaven que preferien veure Briand a Quai d'Orsay que a l'Elisi. Altres sostenien que la in- fluència del president de la República és més directa del que sembla i que el triomf de Briand seria el millor home- natge de França a l'home de la pau.

Es deplorable que les coses hagin tingut aquest desenllaç, perquè és possible que no pu- guí o no vulguí continuar en el seu lloc. Però no cal ésser pessimista, perquè difícilment podrà esborrar-se el solc que ha obert Briand en la política exterior de França. Forçosa- ment caldrà seguir el mateix camí, per la senzilla raó que tots els altres camins no me- nen enlloc, i la política con- trària a la que va inaugurar Briand ja havia fracassat abans de Briand. És difícil de creure que, derrotat Briand, la política exterior podrà de- rivar cap a un nacionalisme

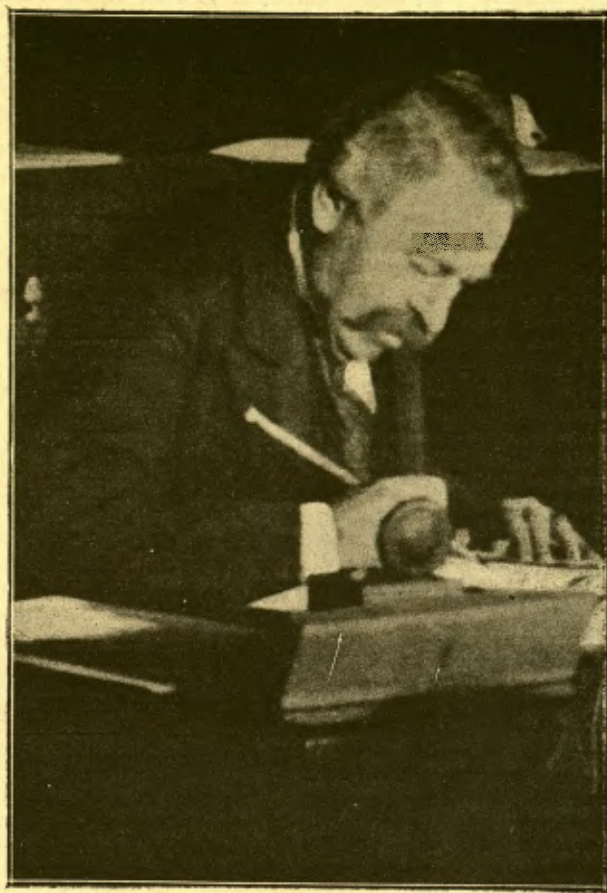
frenètic, i que homes del temperament d'un Franklin-Bouillon puguin aspirar a dirigir-la. Una virada en rodó no obtindria l'assen- timent de la Cambra. Una tàctica de rectifi- cació dissimulada portaria a Europa un ma- lestar que denunciaria el canvi de front i tindria com a conseqüència molt probable un triomf de les esquerres en les eleccions legislatives.

Per altra part, qualsevol presagi cata- stròfic ofendria el president electe, Paul Dou- mer. En la història del president nou no hi ha cap antecedent que permeti sospitar que no serà un bon successor del president Doumergue. Es cert que Doumer té fama d'home enèrgic i poc souple, però cal no oblidar que durant molts anys ha presidit el Senat i que el càrrec de president de qualsevol de les dues Cambres és un excel- lent aprenentatge.

I encara no és un fet que Briand estigui decidit a dimitir. Sembla que l'hauria de commoure l'homenatge del Consell de la Societat de Nacions i el discurs que en ho- nor d'ell va pronunciar el ministre anglès d'Afers Estrangers, Henderson. Certament, en la resposta de Briand hi havia una insi- nuació que fa sospitar que la decisió de dimitir és ferma, però segurament s'hi opo- saran moltes voluntats.

Léon Daudet atribueix la derrota de Briand a la campanya de l'Acció Francesa. Encara que el fet fos cert i que la cam- panya de l'extrema dreta pogués haver de- terminat la derrota de Briand, seria un error creure que Doumer representa les dretes, i que el seu septenat ha de portar una reacció nacionalista.

V.

M. Aristide Briand

d'Afers Estrangers, Aristide Briand. En el primer torn d'escrutini, Doumer va obte- nir més vots que Briand, i això va decidir Briand a retirar-se. En el segon torn, Mar- raud va lluitar contra Doumer. Paul Dou- mer va emportar-se'n la victòria.

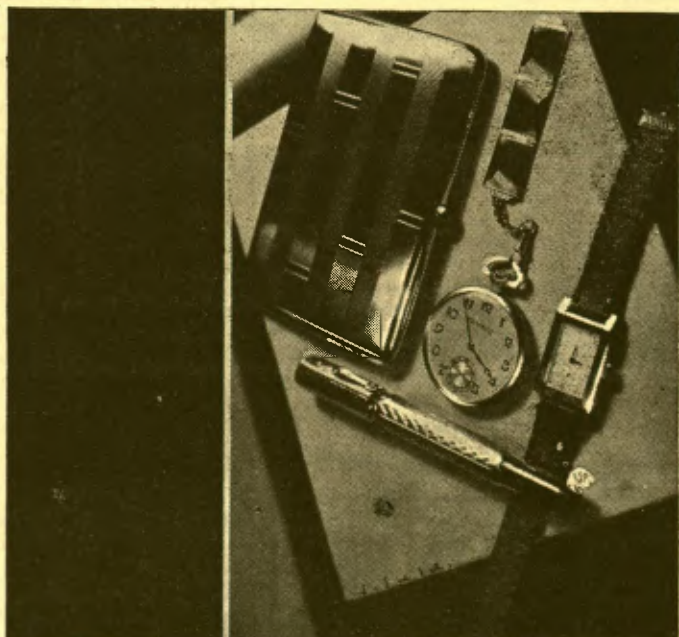
L'endemà, Briand aprofitava la reunió del Consell de ministres presidit per Doumer- gue i presentava la dimissió. Naturalment, el Consell de ministres no va acceptar la dimissió de Briand. L'endemà passat, Briand sortia cap a Ginebra, on ha hagut d'assis- tir a les reunions del Consell de la Societat de Nacions i de la Comissió Europea. Briand ha arribat, doncs, a Ginebra amb l'handicap de la derrota, i això en el moment en què calia discutir la qüestió del pacte duaner austro-alemany, pacte que podria ésser el camí de l'Anschluss, i diversos problemes relacionats amb la reorganització econòmica d'Europa.

De tots aquests fets en resta una conse- qüència: la posició incòmoda de Briand.

Es just reconèixer que Briand, abans de permetre que els seus amics llencessin la seva candidatura per a la presidència de la República, va pesar el pro i el contra. Ni Briand ni els seus amics desconeixien que el nom del ministre d'Afers Estrangers, amb el qual va lligada una política pacifista que ha donat els seus fruits, no podia jugar a perdre, i que una derrota podria ésser in- terpretada com un vot de desconfiança vers un home que, a la Cambra i al Senat, ha obtingut dotzenes de vots de confiança.

Evidentment, el vot del Congrés de Ver- salles no ha d'ésser interpretat com una rectificació de la política de Locarno, o com un acte de penediment de França per haver

EL JOIER DE MODA

J.ROCA

UNES BELLES CREACIONS QUE
SÓN EL COMPLEMENT DE L'ELE-
GANCIA MASCULINA.

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

¿Sent vostè cansament?
Acudeixi a la

CAFIASPIRINA

que reanima les forces, sense afectar al cor ni als ronyons.

Fontbernà
SASTRE

Trajos mig temps a preus mòdics

Cucurulla, 2, 1.ª.- Barcelona

¡Muerte a los mosquitos!
Pulverice

FLIT

MARCA REGISTRADA

2

EL CINEMA

Cinc estrenes

En *El dimoni del mar* hem tornat a veure Charles Bickford, que un tan bon debut feu en el film de Cecil B. de Mille, *Dinamita*. Al costat d'ell, la deliciosa Raquel Torres. Els dos en un film l'acció del qual transcorre en un port del Pacífic.

Lluny aquest cop de les illes paradisíques! Potser ens trobem de nou allí mateix on comencen les aventures de Monte Blue en *Ombres blanques*. Illes de corall, indi-

de la gran diva Jeannette Mac Donald, *Meu seràs*, no sigui aquest cop opereta, sinó simplement una comèdia, frívola com se sol dir, però que té la sort d'ésser divertida.

No canta, doncs, la diva en aquest film? Oh, sí, però aquest cop és cosa seriosa, no menys que el final del *Tristany* i una melodia de Respighi. Ara no aneu a pensar que Jeannette Mac Donald es decanti cap al gènere tràgic; allí on hi aquesta star bri-

Raquel Torres i Charles Bickford en «El dimoni del mar»

genes que viuen de la pesca d'esponges i de l'extracció submarina de perles, partint llur existència entre el whisky i els perills de la professió. Mescla de races en un indret digne d'una narració de Conrad.

L'interès del film s'escau en el paisatge. La natura poèticament copsada per la camara, paisatge que té sempre per fons mo-

Gloria Swanson

gut l'oceà. La remor de les oncs exactament registrat pel micròfon. Magnífica presa de vistes submarines, exposició d'algunes cerimònies rituals dels indígenes, interpretació justa, heus ací suficients motius perquè *El dimoni del mar* sigui un film que hom veu amb veritable delectança.

Esplèndides imatges de bellesses naturals, llacs immensos, regions alpestres, reconcs extremadament pintorescos, se'n veuen i força en el film perfectament humil de la Fox titulat *L'ombra del silenci*, que molts trobaran pueril, que pertany al gènere dit de la policia muntada de l'Oest, i que si no per altra cosa, el magnífic escenari natural que serveix de marc a l'acció bastaria a fer digne de menció.

Hi ha Lois Moran i com que pertany al gènere que els americans han portat a la màxima perfecció, és un film absolutament cinematogràfic, que es relliga espontàniament a una de les tradicions més sanes de la història del cinema, tradició que avui es troba en pugna amb l'opereta, a la qual bé caldrà foragitar del cinema, abans no faci més estralls.

Felicitem-nos, almenys, que el nou film

llantíssima no pot haver-hi serietat. També allí on és ella tot convergeix vers ella, i Jeannette pot estar ben agraïda al seu director d'haver-se mostrat tan destre en l'art de fer lluir la seva personalitat. Un film fet a la mida d'ella.

El títol anglès és ben significatiu: *Oh, per un home...*, perquè en aquest film el mateix que en els anteriors Jeannette fa el paper d'una dona que va rabiosament a la caça de l'home i que quan ha pogut capturar-lo, ha de lluitar-se a un sens fi de jocs malabars per retenir-lo al seu costat.

Que una dona bonica tingui una sensibilitat amorosa exacerbada no és sinó cosa natural que palesa el gran seny de la Natura, però que a aquesta dona — a judici dels seus directors — li sigui especialment difícil aconseguir el que es proposa, és quelcom que proposem a la meditació dels lectors. En aquest film està tan abandonada dels homes, que a la nit deixa el balcó obert, amb l'esperança que almenys vulgui un lladre visitar-la. I el lladre ve; ací comença la més inversemblant de les aventures.

Quina altra cosa no és el film de Glòria Swanson *La intrusa*? Un film de Glòria Swanson i que comporta una tasca ben feixuga per a la protagonista, però Glòria Swanson és una artista veritablement genial i aquesta mateixa circumstància fa el film ben interessant.

Edmond Goulding és l'autor i director de l'assumpte i l'avantatge d'acabar-se en una mateixa personalitat les dues fases de tota creació cinematogràfica és prou òbvia perquè calgui senyalar-la.

El cinema parlat ha corromput el sentit dinàmic del film. Aquest sentit en *La intrusa* és reintegrat d'una faïsa magistral. Vegeu el primer període, portat tot ell amb el brio enjogassat que contamina l'alegria dels joves nuvis. La tasca de Glòria Swanson dona la il·lusió que la seva pantomima condiciona tot el moviment de les escenes. Després el drama i amb ell la lentitud, més tard una incerta claror de felicitat llunyanament albirada que es desplega en un llarg i solemne *andante*. Glòria Swanson juga amb tota la majestat de la seva persona emmarcada en un ambient de gran luxe i elegància. I finalment, altre cop l'agitació. Període final massa llarg; aquest fer i desfer situacions, aquestes ganes d'arranjament satisfactoriament les coses, més difícils, perjudiquen l'economia de l'obra. Els engranatges d'un acte a l'altre podran estar mal ajustats, però la *mise-en-scène* és tan perfecta, la direcció tan hàbil i la interpretació prou superior perquè *La intrusa* sigui de molt el millor film de la setmana.

De *Tempestat*, estrenat amb tots els honors al Tivoli, no en parlarem. Només confiem la nostra perplexitat davant d'un film avalorat amb tantes garanties i amb tot i això tan defectuós.

Per què el govern monàrquic el prohibí? Es un film capitalista, burgès d'una manera insolent, que pinta els comunistes com una gent que no va mai a casa el barber i que no tenen altra dèria, en fer la revolució, sinó fumar havans a tot drap.

J. PALAU

Veurem aviat

La temporada està molt avançada per esperar estrenes sensacionals. De totes maneres M. G. M. pensa tancar la temporada amb dos films intel·ligents, *Le spectre vert*, versió original en francès, i *La dona que estimem*, amb Vilma Banky, films de Jacques Feyder i Victor Seastrom, respectivament.

El primer és un film guinyol que serà presentat en francès, intenció que cal encoratjar vista la difusió d'aquest idioma entre nosaltres, i quant al segon, Victor Seastrom és un dels noms més citats en aquesta pàgina perquè ara calgui senyalar l'interès que té sempre un film del cèlebre director suec.

PANORAMA

Sessions patriòtiques

Sabem que Palestra ha organitzat quatre sessions de cinema a base de films de caràcter estimulant i patriòtic d'acord amb l'ideari de l'agrupació. Un fi de beneficiència social anima aquestes sessions, la primera de les quals tindrà lloc divendres de la setmana entrant al Lido.

Una particularitat d'aquests programes és que els films passaran amb els rètols redactats en català.

Ens han parlat del film de Griffith *Amèrica* entre els films que integraran els programes.

«Amigos del Cine»

Aquesta agrupació donà la seva quarta sessió de cinema d'art, dimecres de la setmana passada, al saló Fantàsia.

La sessió patrocinada pel Centre Excursionista de Catalunya i destinada a presentar dignament a Barcelona el film de G. W. Pabst, *Presoners de la muntanya*, es veié afavorida amb una concurrència que omplia per complet l'espai local.

Es de dordre que aquesta presentació no hagués tingut lloc molt abans. El film era a Barcelona feia força temps i presentat en el seu dia, els *Amigos del Cine* haurien obtingut un èxit esclatant que ara ha estat molt minvat pel fet de venir aquesta setmana després d'altres estrenes de films amb *scenarios* quasi idèntics.

La monotonia inherent a aquests films de muntanya refreda, doncs, un bon xic la falaguera impressió de què el film en si era meritori.

Per primera vegada Pabst defuig els seus motius predilectes, que cerca sempre en els reconcs més ombrívols del cor humà, per oferir-nos un film que transcorre tot ell lluny de la terra baixa.

En la mateixa sessió es projectà una cinta sobre els esports nàutics que fou molt aplaudida per la concurrència, que, naturalment, estava integrada en bona part per elements esportius.

Unes sessions aquestes dels *Amigos del Cine* que funcionen sota l'emblema d'esport i cinematografia.

Al cinema Urquinaona

Sentim no poder parlar en aquest número de *Resurrecció*, el film de la famosa marca Universal, que el nou cinema Urquinaona presenta en la seva sessió inaugural. En aquesta pàgina ens ocupem de sis films tots ells estrenats la setmana passada i no es pot veure tot al mateix temps.

Ja hi vàrem anar dissabte, però ens van dir que totes les localitats estaven venudes — pel qual èxit felicitem l'empresa — i que no es permetia que cap espectador estigués dret, durant l'espectacle, sacrifici que no teníem ganes d'imposar-nos, per altra banda.

Ens excusen davant dels nostres lectors de no poder dir ni un mot de la primera *charla* del senyor García Sánchez, de *Resurrecció* i de la resta de pel·lícules de complement del programa al·ludit, i formulem la nostra estranyesa perquè l'empresa de l'Urquinaona no tingues cap interès a tenir, entre els testimonis de l'èxit de la seva primera nit, als representants de la premsa.

Malgrat invitar als representants de la premsa a les proves privades que celebra de tant en tant, Cinze reserva a cada crítica la nit d'estrenes dues localitats. Creiem que la nova empresa no voldrà ésser menys deferent envers els crítics del que ho és l'empresa Cinze, i que un altre dia no trobarem cap dificultat per entrar al nou local.

La depuració del cinema

La nova onada puritana que, d'ençà d'alguns temps, s'observa a Amèrica, va principalment contra el cinema, aquesta vegada. Els puritans ataquen furiosament els *metteurs en scène*, perquè, «desitjosos d'afalagar els baixos instints del públic, fan més o menys inconscientment, una veritable apoteosi del crim». Després se les empenen contra el caràcter immoral — diuen — de la publicitat cinematogràfica.

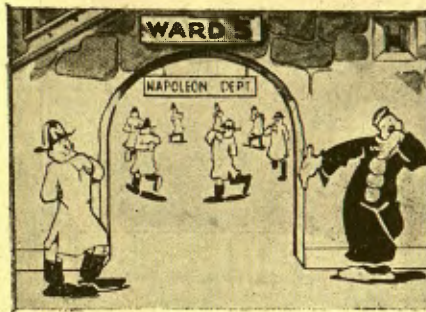
L'arquebisbe Curley, de Baltimore, ha escrit:

«Conscient de la meua responsabilitat en el manteniment de la moralitat a Baltimore i convençut que la mitjana dels films americans són xops de lubricitat, i per tant immorals, declaro que en conjunt no formen un espectacle decent.»

Dibuixos animats, encara

Els dibuixos animats eren, amb els films còmics, un dels encisos més verges i més purs del cinema mut. Amb llur extraordinària riquesa d'arbitrari i d'inversemblant, de sorpresa i d'inesperat, amb llur extraordinària riquesa d'absurd, vorejaven constantment les més sorprenents creacions dels poetes més nous: penso en alguns sobre-realistes a en el nostre Foix. La contínua confrontació de coses heterogènies, el continu desviar les coses del camí que sempre han seguit, dotaven els dibuixos animats d'aquell inenarrable meravellós que només tenen les pures invencions del pur somni, i que, dins el panorama cinematogràfic, només ha aconseguit el somni de Charlot en el seu film *The Kid* (*El noi*).

Charlie Chaplin explica tot el secret de fer riure pel contrast — la lluita entre el bé i el mal, el ric i el pobre, l'home petit,

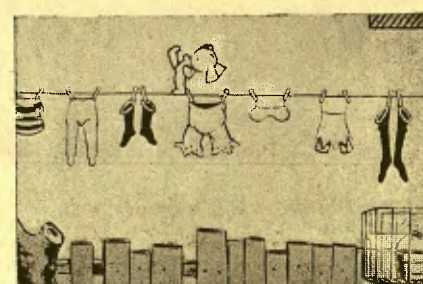
«Dolça follia», per Max Fleischer

lleuger i acrobata, perseguit pel gegant, feixuc i inhàbil — i l'explica sobretot per la sorpresa. Charlie Chaplin s'esforça sempre a crear l'inesperat. I s'esforça sempre a fer tot el contrari d'allò que el públic està esperant.

Aquesta sorpresa era prodigada a dojo en els films de dibuixos animats. L'Alady, el gran còmic, em deia un dia que era precisament en aquest element sorpresa, tan generosament escampat en aquests dibuixos animats, on calia anar a manllevar els elements del nou music-hall. I em contava una escena que pensava introduir en el seu espectacle. Unes evolucions coreogràfiques d'unes nimfes, alades i lleugeres, a les quals una ventada sobtada s'emportava tots els copiosos vels que les tapaven, tot i deixant al descobert uns homonots amb unes barbes potostes de la més tronada qualitat. El riure provocat indefectiblement per la sorpresa.

Ara, amb l'adveniment del cinema sonor, els dibuixos animats s'han convertit de cop i volta en la reeixida més perfecta d'aquesta nova modalitat cinematogràfica, en l'únic que es salvarà, amb els noticiaris, del més o menys imminent naufragi del cinema sonor, al qual l'èxit rotund de *Les llums de la ciutat* ja ha començat a fer trontollar.

Per bé que els dibuixos sonors han perdut alguna cosa d'aquella fresca espontaneïtat dels primers films de dibuixos animats, i han convertit aquell *élan* irresistible de pura arbitrarietat en una fantasia més o menys estandarditzada, posseeixen, per contra, una virtut gosàriem a dir hipnòtica, d'efectes fulminants damunt l'espec-

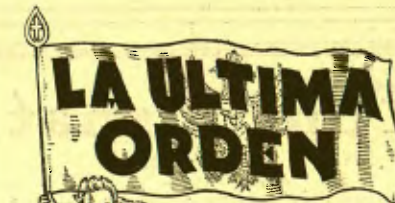
«Dancing», per Max Fleischer

tador. Anem a veure-ho. Els nostres ulls necessiten l'ordre, que demanen, que exigeixen imperiosament. Ja ho hem dit i demostrat altres vegades. Les arts plàstiques, que s'adrecen primer que tot als ulls, han cuitat a satisfer aquesta necessitat amb la composició que és la més exacta materialització de l'ordre. Els dibuixos sonors amb llur exacta composició, amb la simetria implacable de les seves línies i el paral·lisme perfecte de les seves formes, amb l'ordre absolut que presideix totes les evolucions dels seus minots — simètrics com un rengle de *girls* — satisfan plenament aquesta necessitat visual. Les nostres orelles necessiten també l'ordre que demanen, que exigeixen imperiosament. El ritme musical, exacta encarnació de l'ordre, satisfà plenament aquesta necessitat auditiva, crea en nosaltres un estat de passivitat absoluta, immobilitza totes les nostres facultats, i ens fa aptes per a gustar sense traves tot allò que el músic vulgui dir al nostre esperit. La música dels dibuixos sonors, música elemental de ritme pronunciatíssim, dona plena satisfacció a les nostres orelles.

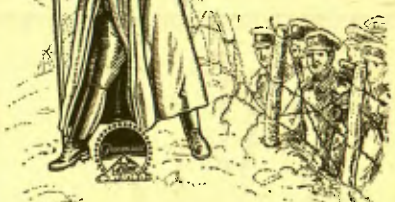
I els actuals dibuixos animats, amb el seu exacte sincronisme de música i plàstica, de valors auditives i visuals, amb la seva terrible precisió rítmica de temps i espai, arriben a adquirir una acció perfectament fisiològica damunt l'espectador, que es lliura, vençut, a totes les fantasies, a tots els desconjuntaments, a tota la meravellosa arbitrarietat, a tota la infinita poesia d'aquest art recent sorprenent i singular.

SEBASTIÀ GASCH

El màxim triomf del més gran actor

per EMIL JANNINGS

Aquesta meravella del film que no pogué exhibir-se al seu degut temps per virtut de les circumstàncies, s'estrenarà molt aviat en el saló més sumptuós de Barcelona.

Es un film PARAMOUNT

SALÓN CATALUÑA

Avui, dijous, JOHN BOLES en

EL CANTO DEL DESIERTO

Producció
WARNER BROS

Selecció CINAES

Film basat en la xamossa opereta musical «Hammerstein», que es representà 2000 vegades consecutives en el DRURY LANE de Londres.

Film d'ELS ARTISTES ASSOCIATS

Tempestad

GRAN ÈXIT AL
TIVOLI

d'aquesta sensacional producció d'ambient rus, interpretada per

Camila Horn
i
Lluís Wolheim

I E L T E A T R E

EL TEATRE CATALA

Resum de la temporada

Ens hem trobat en plena ratxa de beneficis, senyal que les temporades oficials de teatre s'acaben. I bé. La de teatre català no ha estat pas brillant. Exits grossos, fora de *La Corona d'Espines*, d'En Josep Maria de Sagarra, cap. En general, grisor. Si fóssim pessimistes, ens podríem entretenir fent fantasies a base de la paraula crisi, a la qual hem donat un sentit gairebé màgic. No està bé, però, atribuir a les paraules virtuts que no posseeixen i menys encara carregar-los els neulers de culpes que no tenen.

Si de cas hi ha crisi, aquesta és conseqüència d'un encadenament de circumstàncies, les quals culminen en un estat d'indiferència total del públic envers el teatre. En uns, les obres estrenades, que no aconsegueixen interessar el públic. En altres, l'orientació errònia de les empreses, cregudes que saltant indistintament d'un gènere a l'altre assolien interessar el públic, quan el que aconseguien era desorientar-lo. I la desorientació suposa indiferència. Si l'entremig surt una obra capaç d'èxit, aquesta circumstància és, precisament, la que la fa passar desapercebuda.

Els teatres que solen defensar-se millor són els que no es mouen de la línia tracada en començar. Un exemple fefaent ho és el Novetats.

Durant la temporada han estrenat les obres següents: *Mecenes*, de Carles Soldevila; *La Corona d'Espines*, de Josep Maria de Sagarra; *La creació d'Adam*, de Soldevila; *Qui l'ha vist i qui el veu*, de Josep Maria Planes; *La senyoreta porta el volant*, d'Avell Artís; *L'Anònim Blau*, de Màrius Gifreda, que va constituir una novetat; *D'aquesta aigua no en beuré*, de Josep Maria Folch i Torres; *La Perla Negra*, de Sagarra, i la traducció de *Màrius*, de Marcel Pagnol, feta per Sagarra mateix. Exceptuant les absències de Pous i Pagès i de Pompeu Creuher, el lot d'autors és l'habitual de la casa. Ultra les acostumades representacions de teatre d'infants i les consabudes funcions de teatre francès. Exactament com l'any anterior i com tots, d'ençà que a Novetats es representa teatre català. Si no s'hi produeixen èxits grossos, la culpa serà en tot cas del nivell mitjà de les obres, no pas de circumstàncies alienes i exteriors. En el teatre, la crisi prové de la manca de qualitat de les obres.

Ara no és un moment oportú d'escatir aquesta qüestió que és incumbència de la crítica, i aquesta ja és feta. Remarquem, no obstant, que aquest any, a Novetats, han obtingut un èxit gros — cent representacions, i això a Novetats és gairebé inconcebible — amb *La Corona d'Espines*, d'En Sagarra. Per altra part, és l'únic teatre, de català, en el qual no ha pogut entrar — i probablement no hi entraran mai — els

corrents analfabets del teatre rouresc o manutsc. I si bé s'han determinat a rendir culte a la moda del teatre d'importació, ho han fet amb una obra de qualitat: *Màrius*, que és, evidentment, la millor obra de teatre estranger de les estrenades aci.

A Romea han estrenat les obres següents: *Quina llàstima de xicot!*, d'Artís; *La veïna del terrat*, de Màntua; *La mare de Hamlet*, de Millàs-Raurell; *El rei de la llana*, de Roure; *La Quimeta Maca*, de Vilaregut; *La sorpresa d'Èva*, de Millàs-Raurell; i *Els criminals*, de Brückner. Com es pot veure, la temporada ofereix una perspectiva d'alts i baixos. Passa de la comèdia de l'Artís, que té to, a la bajanada mantuesca. Es realça amb En Millàs-Raurell per a caure als abismes analfabètics d'En Roure; i així successivament, fins arribar a *Els criminals*, de Brückner, el pinyol de la temporada.

En aquest teatre sembla que hom hagi establert el sistema d'anar a tomballons d'ençà que comencen la temporada fins arribar a Pasqua, com si tant se'ls en donés de la marca del teatre. Però, això sí. Arriba el moment de l'estrena de Pasqua, i aleshores posen tota la carn al foc amb l'obra d'importació estrangera que ha de salvar-los la temporada.

Allà on hem posat ha, millor hauria estat posar-hi *hauria de salvar*, perquè aquesta és la veritat i perquè ens entendrem millor. Això va passar, en efecte, una sola vegada. Fou arran de l'estrena d'*El procés de Mary Dugan*, l'èxit de la qual es pot dir, repetint la frase famosa de *lo Chil*, que va sorprendre la mateixa empresa. Tant, que d'aleshores ençà s'han preocupat únicament de procurar-se una obra estrangera per estrenar-la per Pasqua, sense parar gaire esment amb el que feien en català. El mateix, en efecte, els ha donat posar una obra d'En Màntua o d'En Roure que una d'En Millàs-Raurell.

Fruit d'aquests alts i baixos, d'aquestes derivacions, ho és que el públic, desorientat, atabalat, deserti del teatre. Per altra part, hi ha molt a dir respecte del teatre estranger. *Els criminals*, al capdavant, és una obra adonzenada. A més d'això, era adequada per aquell teatre? Entenem que ho era més pel Paral·lel, i, en canvi, que la de l'Espanyol s'hauria adaptat més als gustos del públic de Romea.

I tenim, finalment, el teatre Espanyol, la *catedral del vodevil*, com s'ha dit en mants anuncis i en la literatura teatral de circumstàncies que se sol publicar als diaris.

La temporada d'aquest teatre és un cas exemplar de desorientació. Ja fa anys que dura: d'ençà que substituïren el vodevil estricte per obres sistemàticament desvergonyides; però aquest darrer any ha culminat en una barreja de gèneres.

Van començar la temporada amb una obra vade-retrospectiva: *A l'arma, a l'arma, fills del poble*, d'En Roure, que fracassà.

El divendres reforçaren el cartell posant obres de l'Iglèsies, d'En Rusiñol i d'En Guimerà, i, miracle!, el teatre s'omplí. En aquestes obres no hi sortien els primers actors. Reincidiren amb el sub-saiet amb un *Bernat Xinxola*, altra obra d'En Roure, que va fracassar, com la primera. I és que no n'hi ha prou amb fer sortir *milicianos* a escena i amb cantar l'*Himne de Riego* i amb dir niciepes per engrescar al públic.

Han acabat la temporada amb *Ocells de fang*, una obra de guerra, i amb l'adaptació d'una pel·lícula. Ni l'una ni l'altra produïren l'èxit esperat. Jo em permeto atribuir les causes al fet que l'obra de guerra no era adequada pel públic d'aquell teatre. Ultra això, que ací l'obra de guerra no ens interessa com a tal, per la senzilla raó que no l'hem viscuda gairebé. Per la major part de gent d'ací, la guerra va ésser una pluja d'or, no pas una tragèdia. És el mateix fenomen que ha succeït a Romea, on, de totes les obres estrangeres estrenades, la que va interessar més al públic va ésser *El procés de Mary Dugan*. I de l'adaptació de la pel·lícula *Del mismo barro*, poca cosa cal dir-ne. L'amichatis l'encabí en els seus motllos teatrals sobradament coneguts.

En aquest teatre les temporades solien durar fins a darrers de juny. Aquest any l'acaben el 17 de maig. Res més.

Del Talia no val la pena de dir-ne un mot, perquè el que hi solen fer es troba molt per dessota, encara, del que fan al teatre Espanyol. Com veurà el lector, tampoc diem una paraula del Lífic Català.

JAUME PASSARELL

Maria Lluïsa Rodríguez passa al teatre castellà

La primera visió que recordem de Maria-Lluïsa Rodríguez és la d'un matí de diumenge assoliat, al Passeig de Manresa. Tocaven sardanes i Maria-Lluïsa, junt amb l'Elvira Jofre, del Teatre Novetats, formaven en un rotlló en mig d'una difusa admiració general. Erem en aquells temps venturosos en què el catalanisme considerava la sardana com una manifestació inequívoca de patriotisme i, per tant, era extraordinàriament ben vist que les artistes del teatre

català ballessin al so de la cobla. Eren aquells temps, també, en què Maria-Lluïsa Rodríguez, joventíssima, imposava la seva gràcia precoç en les obres d'ambient folklòric.

Han passat uns quants anys, no gaires, i s'han fet els possibles per apartar, cada dia una mica més, el teatre català d'aquell dolçíssim clima de calendari patriòtic. I ens trobem que Maria-Lluïsa Rodríguez, que havia fet uns àngels dels *Pastorets*, alats i amb una punta de murrieta, i unes pasetes gentils que baixaven infaliblement de la muntanya, se'ns ha tornat pas a pas una actriu excel·lent, molt del dia, una actriu única en el seu gènere dintre del teatre català.

Sempre és arriscat de pretendre assenyalar quin fou el primer èxit de tal o tal altra actriu; de totes maneres, des del punt de vista de l'espectador, ens atrevirem a dir que la «descoberta» de Maria-Lluïsa Rodríguez la vàrem fer quan ella representava el paper de la modisteta del segon acte de *La dona verge*, de Manuel Fontdevila. En la creació, vivíssima, d'aquell rol, la jove actriu de la companyia Vila-Davi es revelava com alguna cosa més que una esperança. Maria-Lluïsa Rodríguez ens oferia un tast sense trampa del que més tard constituiria l'element principal de la seva personalitat d'artista. En aquella modisteta hi havia ja tota l'alegria, tota la malícia i, sobretot, la irresistible simpatia, que és la

joia de més valor del bagatge colorit d'aquesta actriu.

La simpatia és un element de primer ordre per a tota persona que es vulgui dedicar al teatre. Dir a un artista que és simpàtic, no és pas un elogi banal. Un pintor, un escriptor, un músic, pot prescindir perfectament de la simpatia. Un artista de teatre, no. Més que els grans talents i els pinyols extraordinaris, l'espectador agraeix la cordialitat, la frescor, el somriure que es desprenen d'un artista simpàtic. L'artista que té aquest do, juga amb un avantatge enorme. Es pot dir que té feta la meitat de la feina. Per això, la gent de teatre s'esforcen a polir i brillantar l'arma invencible de la simpatia. Alguns han fet, en aquest sentit, esforços extraordinaris. Per citar només un cas, parlarem de Maurice Chevalier, l'home tipus dintre del ram. Chevalier, precisament, és un home que en la vida privada no es distingeix pas per la seva simpatia. És més aviat sorriut i poc donat a les expansions. Cal haver-lo vist en l'instants precis de sortir d'entre caixes per aparèixer a l'escenari. En aquell moment, Chevalier canvia materialment de cara, de gest, d'expressió. Diríeu que a l'entrada de l'escenari té penjada la màscara de la simpatia i que se la posa just el moment d'encarar-se amb el públic, com el bus es posa l'escafandra per baixar al fons del mar.

Maria-Lluïsa Rodríguez compta amb l'extraordinari avantatge que la seva simpatia no té ni una punta d'artificiositat. L'actriu que veïu a l'escenari és la mateixa dona del carrer, de casa seva. A sobre les taules, però, aquesta simpatia agafa la lluminositat i la gràcia de l'art. Mig minut després de sortir, Maria-Lluïsa Rodríguez ha guanyat el cor de tot el públic.

Però no és pas sols el seu «àngel» el que fa de Maria-Lluïsa Rodríguez una actriu única del teatre català. Hi ha, a més a més, l'instint i la malícia d'una artista de debò. Recordem, per citar un cas exemplar, la creació inoblidable que feia del seu petit rol d'*El Carrer*. Aquella escena de noia cap verd que torna a casa a la matinada, amb el galan al braç i una amable embriaguesa al cap, una escena en la qual es diuen poquíssimes paraules i tota la resta és omplerta per la deliciosa poca-solta d'unes riallades sense to ni so, Maria-Lluïsa Rodríguez la interpretava amb una gràcia única, insuperable.

Ara, Maria-Lluïsa Rodríguez abandona el teatre català i la companyia del Romea, en la qual s'ha format la seva personalitat, i passa a l'escena castellana. Debutarà la pròxima temporada en el Poliorama, al front d'una companyia, de la qual ella serà la primera actriu.

Tots els que estímem el teatre català hem de lamentar aquesta baixa en els nostres rengles. Sobretot, perquè Maria-Lluïsa Rodríguez era el tipus d'artista que més falta farà als que treballen per al rejuveniment, per a la modernització de la nostra literatura dramàtica. Donaríem de bon grat mitja dotzena de «colossos de l'escena» a canvi d'un floret d'artistes del to i del gust de la que fins ara ha estat la dama jove del Romea.

JOSEP MARIA PLANE

LES ESTRENES

Avelí Artís: *La Roda de la Fortuna* (Teatre Romea)

Damunt el canemàs d'un argument lleuger i sense grans ambicions, Avelí Artís ha teixit tres actes d'acció animada i divertida, correcta de llenguatge i graciosa de moviment, pueril i superficial a estones, però que us fa passar el temps distretament i sense encaparrar-vos gens ni mica.

Artís va dir-nos ja abans d'aquesta estrena que no s'havia pas proposat fer res de transcendental, i val a dir que ho ha ben aconseguit. Aquest propòsit i la seva consecució ens priven, doncs, de fer-li cap retrat perquè falti en l'obra res d'allò que l'autor no hi ha volgut posar.

Avelí Artís és, indubtablement, un dels nostres comediògrafs que té més virtuts i qualitats d'home de teatre. Pocs en trobareu que a les seves dots d'observació i de transcripció d'allò que de la realitat li pot servir per a les seves creacions, alegeixin, com ell, tot al llarg de les seves obres — igual les bones de debò com aquelles que no en són tant — el manteniment d'una acció amb tanta netedat, amb un joc tan encertat d'entrades i sortides dels personatges, amb una graduació i un repartiment tan ben amidat de situacions i de diàlegs, us donin uns tipus tan característics i uns acudits tan de bon to i veritablement enginyosos.

Però, tot i comptant amb tot això — que no és pas poc —, amb aquest gran domini dels mitjans d'execució, amb aquesta capacitat animadora que el posen en disposició de poder treure partit de l'episodi més infim, de l'anècdota més banal per transformar-los en una peça, un sàinet o una comèdia en tres actes que es vagi descabellant suau com una seda, no podem pas dir que Artís en el seu teatre actual ens satisfaci plenament. La seva mateixa facilitat, la seva mateixa habilitat li priven de donar-nos alguna cosa de més substancial i més intens.

La Roda de la Fortuna es manté perfectament dins aquella tònica sainetesca planera i correcta a la qual deu Artís els millors encerts de la seva obra teatral, en apartar-se de la qual ha riscat molt

sovint d'enfangar-se en la pedanteria i en l'afectació.

Hi ha dos personatges a destacar, molt vius i caricaturescos — en el sentit d'accentuació de caràcter que té aquest mot —, que són els de la vella serventa i el del batlle del poble. Si no tinguéssim present que es tracta d'una comèdia totalment intranscendental, els trobaríem un xic rudimentaris en el seu mecanisme anímic, però són apuntats amb gran agilitat i felicitats de dicció. Quant als altres, resulten força esbarradissos encara que ambienten molt bé l'obra i n'apuntalen la comicitat.

La senyora Guard i el senyor Davi, excel·lents en les seves respectives interpretacions. La resta de la companyia, si no es porta tan brillantment és per la grisor dels personatges, per bé que ens els donen amb compenetració i agudesia. El personatge episcòpic de la senyora Rodríguez és tret per aquesta amb la gràcia i la ingenuïtat a què ens té acostumats.

J. C. i V.

TEATRE NOVETATS

Gran companyia lírica de LLUIS CALVO. En la que figura el colossal artista **MARC REDONDO**

Avui, tarda.

EL SANTO DE LA ISIDRA

Los Cadetes de la Reina

debutant la primera tiple Maria Teresa Planas:

EL POBRE VALBUENA

Nit

Los parientes de la Nati

i estrena de la famosa obra en dos actes,

Marcha de Honor

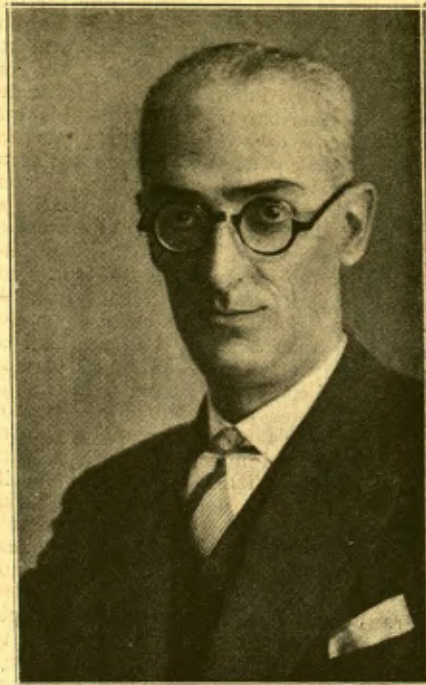
pel gran «divo» **MARC REDONDO**, i amb assistència dels autors. Es despata a comptaduria

LA MÚSICA

Baltasar Samper

Molt oportunament el mestre Casals reposava en el programa de l'últim concert de primavera, la *suite* simfònica retolada *Cançons i danses de l'illa de Mallorca*, del nostre Baltasar Samper, que obtingué, fa poc, a París, un brillant i merescutíssim èxit de públic i de crítica.

L'audició d'aquesta obra, que ja s'ha pogut escoltar diverses ocasions a Barcelona, tenia aquesta vegada un interès especial, degut a la circumstància d'ésser di-

rigida pel seu propi autor, que ha sabut afegir encara a la forta suggestió que emana de la partitura una més càlida nota emotiva i un accent personal d'un vigor i d'una eficàcia singulars.

Aquesta música colorida i lluminosa de Samper — que tant hauria complagut a un Felip Pedrell, genearca de la nostra Música — ens fa pensar que si encara pot fructificar a Catalunya aquell corrent d'orientalisme, que es filtrava com una saba de renovadora vitalitat en la música d'algunes nacions europees a finals del segle passat, és de Mallorca encara, és d'aquest músic mallorquí que caldrà esperar tal vegada la collita més assonada.

La modalitat oriental del folklore de l'Illa Daurada, Samper la porta a la massa de la sang, com hi portava la de l'Orient rus Rimsky-Korsakoff — amb qui, proporcions guardades, podríem posar en paral·lel al nostre músic —, i és en ell, per tant, gràvida de totes les possibilitats que han estat negades al músic en el qual — com ha estat, per exemple, el cas d'un Cyril Scott — l'orientalisme és fruit d'una actitud estètica deliberada, producte de cultura, més que de natura, mer afany d'exotisme, en el fons, que ràpidament havia de degenerar cap a un estil escenogràfic de ballet rus.

Sense aspirar a una rigorosa unitat simfònica, Samper ha sabut lligar els temes emprats — melodies populars d'una força de caràcter i una bellesa de línia admirables — en una forma rapsòdica folgada que li permet de deixar desplegar-se lliurement totes les resonàncies de poètica evocació que cada tema comporta, sense negligir, però, les exigències de composició, més resolta, al meu entendre, en el primer i en l'últim temps que en *Calma a la mar*, on, seduït sens dubte el compositor per la riquesa del material de què disposava, el control formal es relaxa, donant lloc a un sensible desequilibri de proporcions. Amb el sacrifici d'alguns dels episodis centrals més aïns de caràcter, aquest temps, altrament potser el més evocador de la *suite*, guanyaria segurament en intensitat tot el que perdria en extensió.

L'orquestració, límpida i precisa, juga amb molta de seguretat tots els colors d'una opulent paleta impressionista, en la qual l'esclat del metall, el timbre incisiu de l'oboe i del corn anglès, o els registres aguts del piano i de les flautes casten bé i són posats en valor amb una habilitat consumada d'instrumentador.

A remarcar encara en aquest concert la magnífica actuació de Micio Horzowsky, que ens oferí una versió del *Concerto en fa*, de Chopin, d'una noblesa de concepte i una sobrietat expressiva que rares vegades hom pot admirar en grau tan singular d'excel·lència en la interpretació d'una obra que, en el concepte trivial del púgil del teclat, sembla tolerar i aduoc demanar tot el desballestament deliquescents, tot l'exacerbació sensiblera del virtuosisme *solanier* més desenfrenat.

Com a final d'un programa cal subratllar una *Quarta simfonia* de Beethoven, molt treballada i brunyida amb aquella gran obstinació per la límpidesa i precisió del detall, que és una de les característiques més remarcables de la tasca del mestre Casals a l'orquestra.

ROBERT GERHARD

Teatre Català ROMEA

Companyia catalana VILA-DAVI

Avui, dijous Tarda, a les 5 Teatre d'infants:

LA PRINCESA DORMIDA

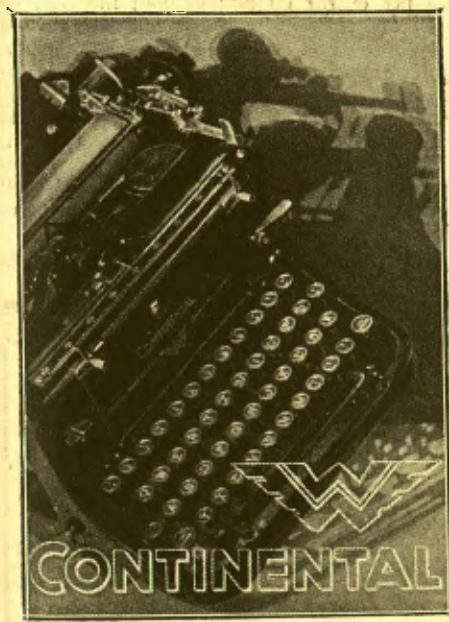
La rateta que escombrava l'escalera

Nit, a un quart d'onze:

L'amor bon diplomàtic

LA RODA DE LA FORTUNA

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

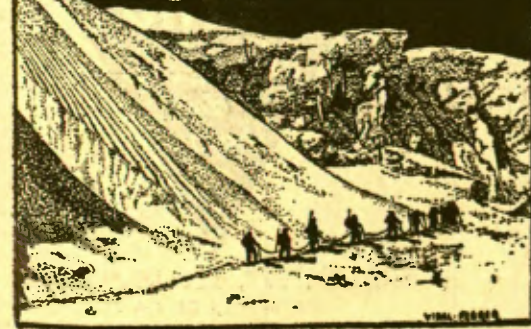
F. FERRER AYMAR

Clarís, 5 : Telèfon 19763

BARCELONA

FANTASIO

PRISIONEROS DE LA MONTAÑA

ART - BELLESA

Una lluita de l'home amb els elements i un triomf de l'alpinisme.

Producció G. W. Pabst

Programa Gaumont

Aquesta pel·lícula mereix l'honor d'ésser presentada en Sessió d'Art, sota el patrocini del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.

LES LLETRES

ELS LLIBRES

A. Esclasans: Victor o la Rosa dels Vents (Edicions Proa)

Tots els lectors assidus de l'Esclasans estan, em penso, d'acord en un punt concret, i és a reconèixer la vàlua excepcional d'aquest escriptor com a crític. La tasca de profunda interpretació i d'aguda valoració a què es lliura quan s'enfronta davant d'un llibre és veritablement exemplar i el fa esdevenir un autèntic crític literari, dels poquíssims que tenim avui a Catalunya. Això, naturalment, és un handicap per als que volen parlar, d'un modest nivell crític, de les obres de l'inventor del *Sistema*, i, en el cas concret del *Victor*, aquest handicap és augmentat per la mica de diatriba que fa l'autor en el pròleg, en el qual, com en gairebé tots els pròlegs escrits pel mateix novel·lista que signa l'obra, hom s'esmerça a fer ressortir les pròpies intencions i a detallar les influències exteriors o temperamentals que poden haver-se exercit damunt la novel·la.

Salvat aquest petit inconvenient, m'agradaria saber si he arribat a copsar el concepte que l'Esclasans té de la novel·la (o si més no, de la seva novel·la). «La novel·la és l'èpica dels temps moderns.» «Res més que un aplec de psicomaquies que van resolent-se i organitzant-se en un conjunt de logomaquies.» Posat a triar entre el macrocosmos i el microcosmos, l'autor, fidel al seu subjectivisme, s'ha decantat per la vida interior, per l'èpica de l'home, i gairebé jo diria que aquestes psicomaquies no han arribat a resoldre's en logomaquies, potser àdhuc a despit del novel·lista.

Essencialment, *Victor* és una novel·la lírica. Els gustadors dels *Ritmes* trobaran la mateixa atmosfera de somni sumptuós i cerebral que caracteritzava aquells poemes. Però molt sovint la lírica es menja la novel·la, i molts lectors assidus es negaran a admetre l'obra d'Esclasans en aquest gènere, que, encara que sigui molt ample, té unes característiques prou marcades. Així com les *Histories de la carn i de la sang*, tot i llur excel·lent qualitat no encaixaven en el concepte clàssic del conte, *Victor o la rosa dels vents* no pot arribar a classificar-se com una novel·la. Precisem l'argument. *Victor*, de vint-i-cinc anys, desvagat i benestant, hipersensible i somiador, rep una forta sotragada amb la nova de la mort de Kathryn, una amant ocasional. Per a refer-se del trasbals que s'ha produït en els seus nervis, va a passar una temporada a Vallegueta, i allà, després de vagarejar en una exacerbada orgia de pensaments i de dubtes, arriba a centrar una mica la seva inconstant rosa dels vents entre l'espectacle de l'amor complet — Carme i Jordi — i les converses amaraes de sàvia espiritualitat de mossèn Just. La mort del seu millor amic el fa tornar a Barcelona i allà el seu antic afecte per la vídua, Hortènsia, esdevé un llac carnal amb les agitacions i els penediments que la seva irregularitat suscita. Una temptativa fallida d'evasió acaba de centrar la rosa dels vents de *Victor* a la falda d'Hortènsia, i la novel·la acaba amb l'anunci de la «paternitat-maternitat» i el casament que ho ha de legitimar tot. A l'entorn d'aquest tènue argument, i d'una manera imperceptible, Marina i Maria Lluïsa, dues figures més aviat simbòliques, ajuden a teixir el constant monòleg de *Victor*.

Més important que l'argument i que la seva resolució, el característic estil de l'Esclasans assoleix en aquesta obra els cims més alts de la riquesa verbal, que més bé podríem dir, amb una paraula que li és molt familiar, pompa. Hi ha capítols en els quals no passa res absolutament, com el primer, com la majoria de les pàgines que descriuen la vida interior de *Victor* a Vallegueta, i que són potser les millors de l'obra per la fuga de les imatges i pel doll constant de l'estil — una espiral inacabable que s'extasia en la pròpia perfecció.

Naturalment, quan acabeu de llegir la novel·la us cal rellegir el pròleg. Us ajuda molt a completar un concepte aproximadament just de l'obra. Si la característica de l'estil d'Esclasans és la pompa, el seu esperit essencial és l'egolatria més absoluta. *Victor* és, gairebé sempre, Esclasans. Fins i tot en un dels dos monòlegs interiors — «veritables», afirma l'autor una mica gratuïtament — el nom de l'Esclasans surt un moment, seguit d'un repete paternal i curiós. El punt de partida que l'autor proclama «fins al final, sense oblidar-lo mai», Freud, potser ha fet més mal que bé al *Victor*. Quan una influència és recercada és molt difícil que es manifesti amb espontània naturalitat. I és d'un freudisme molt discutible aquesta frase: «jo veig el món en camisa fent carreres hípiques cavalcant teories de bidets de marbre rosa testament dels espermatozoides», que surt en el primer monòleg interior, o aquesta altra: «On són els pètals de les roses menstruals?» I d'una regularitat massa de recepta aquell episodi del pseudo-suïcidi — desdoblament de personalitat —, o aquell complex d'Edip que ve a aigualir la normalíssima passió sexual de *Victor* i Hortènsia.

Finalment, l'Esclasans sembla haver tin-

gut un punt especial a fer constar que havia escrit una novel·la sobrealista. Caldria respectar aquesta classificació de l'autor, que jo no em veuria amb cor de fonamentar, i que, justa o errada, no altera la vàlua

A. Esclasans

extraordinària de moltes de les pàgines del *Victor*, llibre que, encara que no contribuirà gens a fer popular el nom d'Agustí Esclasans, refermarà l'alta consideració de poeta i artista original que amb la seva tasca constant i independent s'ha guanyat entre la intel·lectualitat catalana.

RAFAEL TASIS I MARCA

VARIETATS

Shakespeare-Bacon, encara

A Anglaterra és més viu que enlloc el culte als grans homes. Cada any, per exemple, a darrers d'abril, té lloc una cerimònia o altra a Stratford on Avon, el poble de Shakespeare, per la data de l'aniversari de la seva mort.

Seguint, doncs, aquest costum tradicional, els devots de Shakespeare han peregrinat a la tomba del gran Will. Però els hi esperava una sorpresa. Una mà irreverent havia posat, sobre la pedra tombal, un cartó que deia: «Ací jau l'esperit de Francis Bacon.»

Els partidaris de la tesi que fa del canceller Bacon l'autor de les obres de Shakespeare, no afluixen. En efecte, miss Annette Covington, estudiant un exemplar de la primera edició de les obres completes de Shakespeare, l'edició coneguda per *First Folio* entre els bibliògrafs, diu que ha trobat, mirant amb lupa, una inicial, el nom de Francis Bacon en caràcters microscòpics.

Fet i fet, aquesta qüestió durarà tota la vida, i el més assenyalat és, sens dubte, acollir-se a la frase de Bernard Shaw: «Les obres de Shakespeare no són d'ell. Són d'un tal Shakespeare que vivia a la mateixa època.»

Especialització fins

al capdamunt

El camarada Vogtrotin, crític literari, deplorea que la producció literària russa segueixi essent individualista, al mateix moment en què la producció comunista està tan rigorosament organitzada. Per tant, proposa la creació de tallers literaris, on els temes de llibres, escollits segons la més pura doctrina comunista, seran tractats per equips d'escriptors; cada un d'aquests estarà especialitzat: un en el diàleg, un altre en la descripció, etc., com són especialitzats els obrers de les fàbriques. Així s'obtidria la literatura comunista veritable.

L'art de M. Baring

Cat's Cradle, textualment *El bressol del gat*, és el títol de la més important, si en considerem les dimensions materials, novel·la de Maurice Baring, el novel·lista anglès que comencem ara a conèixer de ple, a Catalunya, gràcies a la traducció que Carme Monturiol ha portat a cap i ha publicat d'una de les seves obres, *Daphne Adeane*.

El bressol del gat, així s'anomena a Anglaterra aquell joc al qual tots hem jugat quan érem petits i que consisteix a entrellacar un fil amb els dits de les mans i que donant i prenent de mans d'un altre — per això a Catalunya el joc s'anomena *pendre i donar* — forma el fil variades figures que ja s'aparenten a un mirall, ja a una taula, ja a un bressol.

Els fils de les nostres existències així mateix s'entrellacen i les figures que componen entre ells, el que podria dir-se'n el pla moral del nostre món, està sotmès, igualment que les figures del joc al·ludit, a brusques modificacions que determinen l'entrada en acció d'un nou factor.

Així es plau Walter, personatge de *Cat's Cradle* (La princesa blanca en la recent versió francesa), a parlar de la vida com un joc immens de *donar i pendre*, i aquesta remarca es completa per si mateixa amb el primer paràgraf de *Daphne Adeane*, paràgraf que tota l'obra il·lustra.

A l'inrevés del teatre i de la novel·la, on l'entrada del nou factor és recalçada d'una faiso gens dissimulada, a fi que l'espectador ho adverteixi i es detecti calculant-ne l'eficàcia imminent, en la vida aquests factors decisius acostumen a immiscuir-se en el fil de la nostra vida, sense fressa, com a traïció, i són aquests fets fortuits disfressats de banalitat, que a la llarga porten tràgiques perturbacions a l'òrbita de la nostra vida.

Maurice Baring es llença, doncs, a construir tota una astronomia moral, traçant òrbites i més òrbites i senyalant sobretot els

punts d'intersecció entre aquestes corbes, i és a propòsit d'aquests punts d'intersecció que Baring escriu: «La vida és tan inversemblant, tan fantàstica, en els seus menús incidents, tan atapeïda de coses que un escriptor no gosaria inventar, que si aquest pren aquesta història, caldria que n'atenui el caràcter d'inversemblança per fer-se creure del lector.»

Tot llibre té una moralitat latent. Així Baring senyala concretament que *Cat's Cradle* demostra que contra les passions de l'amor no hi ha altra cura que fugir-ne; cara a cara tothom abdica. La moral és encara més implícita en el cas d'un creient, com és el cas de Maurice Baring. Però no aneu a creure que les seves novel·les tinguin una exclusiva intenció apològica i que l'autor confongui l'art de narrar amb l'oratoria sagrada. La moralitat acompanya els fets, com el perfum a la flor, sense que això vulgui dir que la flor sigui perfum.

Baring està convençut que la vida obeeix a un ordre secret; que la novel·la treballa a posar a llum les regles d'aquest ordre. Perquè els homes ignoren aquestes regles és perquè cultiven la desgràcia i el desesper. Afanyats darrera la felicitat, els veiem en les novel·les de Baring crear el mitjà, i la causa no és sinó la impaciència. Victimes de miopia, parlen de desordre, d'impudícia, i això perquè disposen llurs actes d'acord exclusivament amb les sol·licitacions del present, sense cuidar de la venjança del futur; viuen per franges, sense considerar la totalitat de la vida.

La tràgica impressió que comunica l'art de Baring és la d'un espectador que assisteix a una partida d'escacs entre dos que no en saben. Veure com erren sempre la jugada, com prolonguen un joc enjorjats, deixats a llur ignorància, i no poder intervenir.

I la ciència de la vida no es comunica, s'apren a l'escola del dolor: «No ens escapem de la vida, del dolor, de la misèria, o més ben dit, l'home presoner d'aquests pàries és obligat a fer-se el mateix la seva escala de corda, amb la qual escalar els murs plens de punxes i així, les mans trosejades, els peus sagnants, abastar l'eterna llibertat.»

Fanny de *Daphne Adeane*, el mateix que la Princesa Blanca, s'encaminen a aquesta eterna llibertat per l'única ruta oberta vers ella, per la porta estreta, per la ruta del sacrifici. Fanny, no cristiana, aprèn la lliçó a l'escola dels tràgics grecs i la Princesa Blanca a l'escola de Crist.

Totes dues han assaborit fins a la sacietat el món; belles d'una manera esplèndida, espirituals, han vist els homes voltar adolorats, rendits entorn d'elles, han gustat frenèticament del món i a la fi, en totes aquestes satisfaccions personals, no hi han retrobat sinó el mal gust de la cendra. No més en obrir-se realment als altres, en no cercar ja més la felicitat pròpia, és quan precisament troben aquesta felicitat, i la troben no com una cosa exigida, sinó com un regal de valor incomparable.

La Princesa Blanca necessita arribar a l'edat en la qual el blanc nimba la seva testa per entrar en aquella pau interior, en aquell èxtasi que transpiren alguns rostres de les madones de Rafael i que ha aconseguit una tan feliç expressió en els primers compassos del *Siegfriedidyll* de Wagner. Però el que importa en la vida de l'esperit és el moment darrer, i si la vida, com deia Keats, és l'enclusa on es forgen les ànimes, què importen els cops de martell en fals, si a la fi les ànimes són ben forjades?

JOSEP PALAU

POR FIN CUENTA LA BIBLIOGRAFÍA ESPAÑOLA CON UNA INSUPERABLE

HISTORIA DEL ARTE

Es una edición LABOR, y ello significa ya una garantía para los lectores. ¿En qué se diferencia esta HISTORIA DEL ARTE de todas las demás?

En que es una obra planeada cuidadosamente, y cuya aparición está perfectamente asegurada.

Una obra sistemática y una publicación regular.

En que es la más completa Historia gráfica del Arte, pues en ninguna otra se ha reunido tan abundante y selecto material, en láminas a toda página.

Cinco láminas de ilustración por cada página de texto.

En que en cada tomo un investigador mundial renombre, realiza un estudio completo del ciclo artístico respectivo.

Un maestro de Historia del Arte para cada volumen.

En que la aportación de España está brillantemente estudiada en cada tomo por un investigador español.

Una valoración auténtica del Arte español, llevada a cabo por investigadores españoles.

En que cada volumen contiene un índice descriptivo, biográfico y bibliográfico sobre todas las cuestiones de la moderna Historia del Arte.

Un Museo de Arte único en el mundo y un valioso Archivo científico.

La obra completa está formada por catorce volúmenes, tamaño 28 x 20 cm., lujosamente encuadernados, con un total de 9000 ilustraciones a toda página en negro, color y huecograbado.

Precio de cada tomo suscribiéndose: La obra completa: Ptas. 75, con facilidades de pago mensuales.

Para más detalles, véase el folleto explicativo

Remita Vd. hoy mismo el adjunto cupón a la

EDITORIAL LABOR, S. A.

Provenza, 84-88 : BARCELONA

CUPÓN PARA EL FOLLETO GRATIS
Sirvase mandarme el folleto explicativo ilustrado y condiciones de suscripción de la HISTORIA DEL ARTE
Nombre _____
Profesión _____
Domicilio _____
Población _____
Provincia _____

Aproveite-vos de l'actual preu de favor, per subscriure-us a la magnífica

HISTORIA DE L'ART
(LABOR)

a la
LLIBRERIA CATALONIA

17, PLAÇA DE CATALUNYA, 17

on us concediran a més a més
avantatjoses facilitats de pagament.

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS

CASTELLANS

ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu
a l'antiga **Libreria**

Francesca 8 i 10 Rambla del Mig

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Gabinet ortopèdic

ARAGÓ, 277, ENTRESOL, 2.ª
DE 10 A 11 DE 4 A 7
TELÈFON 76850 - BARCELONA

LES ARTS DISCOS

UNA HOSTESSA IGNORADA

Olga Sakharoff

L'enlairament paulatí del nom d'aquesta pintora russa ens havia sempre omplert de satisfacció, car a l'admiració envers la seva obra pictòrica s'afegia una simpatia de caràcter sentimental. Tot sovint veïem aparèixer en les seves teles elements de caràcter català i en alguna obra, com la coneguda *Danse espagnole*, l'interès concret per al nostre poble era ja del tot palès.

Sabíem que aquesta pintora havia estat

tud que solament mans femenines poden assolir. D'un modelatge i unes sintetitzacions molt sàvies, les seves obres, amarares d'una joia molt pura i molt íntima, acullen l'anècdota, una ironia molt delicada i molt explicadora de l'esperit actual del món que somriu compadit de les indumentàries passades de moda dels personatges que la pintora crea.

Però la nostra major sorpresa fou quan

OLGA SAKHAROFF — Tossa

a Catalunya quan la gran guerra va portar-nos tants artistes — Marie Laurencin, Picabia, etc. — que cercaven un refugi lluny de les angoixes del París amenaçat. En aquella estada exposà, en col·lectivitat, un retrat reial tan sorprenent que tothom que el veié recorda encara amb fruïció.

Després la seva anomenada ha anat consolidant-se fins a pendre un lloc molt important entre els pintors moderns. El seu nom i la seva obra s'han estès, sobretot, per Alemanya i Amèrica.

Olga Sakharoff és la figura més representativa del moviment pictòric que s'ha desenrotllat a l'ombra d'Henri Rousseau, el douanier. L'obra d'aquest artista espontani, lluny d'haver estat un d'aquells casos isolats sense continuïtat, s'ha demostrat susceptible d'assolir les més inesperades derivacions. Diverses són les dones que s'han acollit a la puresa inicial del buròt — Madeleine Luka, Hermine David, Séraphine, etcètera —, les quals, amb l'ajut de llur feminitat i llur refinament, han portat aquell art, de vegades atacat de barbàrie, fins a les delicadeses espirituals i materials de l'art primitiu italià o de les miniatures perses.

Olga Sakharoff és el pintor més complet d'aquesta tendència, molt personal i diversa, treballa la matèria amb aquella pulcri-

aparegué a París aquella *Sardana* (*Danse espagnole*). La nostra terra havia fet una impressió tan pregonera en la imaginació d'aquesta russa, que encara podia donar vida artística al nostre paisatge i als nostres costums?

L'atzar ens ho acaba d'explicar: Olga Sakharoff fa dotze anys que viu a Barcelona. És una dama distingidíssima, amable, que més que pintar s'ocupa del seu interior, la cura del qual la delecta tant com la pintura.

Aquesta senyora mai no ha fet res per a donar a conèixer la seva existència entre nosaltres; més aviat s'ha amagat per por d'ésser interrompuda en la calma de la seva llar. Rarament va a visitar una exposició. Per a fer-ho cal que sàpiga a l'avançada que es tracta d'una producció de veritable interès. Cada any va a París, on manté contacte amb els marxants i les amistats.

No hem pogut estar-nos de fer aquestes delacions, encara que a la il·lustre pintora li puguin desagradar. Hem volgut fer saber que viu entre nosaltres una dama de renom mundial, la qual uneix a la gràcia dels seus pinzells, la de la més ponderada feminitat i la de la humilitat més admirable, si no fos potser massa esquerra.

P. PRAT UBACH

PINTURA CATALANA

Una escola barcelonina?

Tots els que, aquests dies, hagin freqüentat la Sala Parés, hauran vist les pintures, interessantíssimes, que Joan Seix acaba d'exposar. No coneixem gran cosa de la producció d'aquest jove artista, fora de la presentada anys enrera, a les Exposicions Oficials de Primavera; penseu doncs la nostra sorpresa — es pot dir que haurà estat la de tot el públic amateur — en trobar avui aquest pintor, després dels forçats sis anys de silenci, col·locat en un pla, dins la pintura catalana, que mai no hauríem imaginat.

De la pintura que Joan Seix té penjada al Museu de Belles Arts, corresponent a aquella data, a les darreres exposades en la tradicional sala del carrer de Petritxol, hi va una distància que suposa haver recorregut el meridià del món de la pintura, fins a situar-se en els antípodes.

Vol dir això que Joan Seix s'allunya definitivament de nosaltres? No, ans tot el contrari; és ara quan s'acosta precisament. Abans estava lluny, infinitament lluny, estava en el pol oposat de la pintura catalana.

La recent exposició de Joan Seix, a més de permetre la constatació de tot això, haurà tingut una altra especialíssima i rara qualitat per als que no li coneixien els successius estats intermedis de la seva gran evolució; haurà demostrat, d'una manera brusca, el fenomen imperceptible fins ara per la majoria, però per nosaltres ben palès, d'una coagulació de certes valors de la pintura catalana, formant així un nucli, una convergència, no d'uns quants, sinó de molts; a la qual havem contribuït tots, fins i tot aquells més entossuïts a negar-li l'estat de consciència, col·lectiu, que se'n desprèn i que s'ha d'anomenar l'«Escola Barcelonina».

Com havem arribat a aquesta conclusió? Doncs acceptant la consumació dels fets i llur constant repetició.

Senyalem de passada que hi ha un vici — comú a tots els que es proposen generalitzar sobre pintura — que fa que l'art català estigui tostemps supeditat a l'art francès per les influències que aquest ha vingut exercint, particularment, des de l'impressionisme cap ací. Això és tant com dir que la medicina catalana pertany a Alemanya, perquè ha adoptat la reacció de Wassermann.

Entenc que la missió de la crítica no ha de quedar reduïda a un sotjament, a aquest «voler conèixer el secret» que ens fa viure constantment del passat i gens del present, de la bella realitat del present.

Si acceptem com a punt de partida el fet consumat, la pintura catalana és per a nosaltres una «realitat» que està per sobre de qualsevulla discussió, com ho és també la seva «racionalitat»; és innecessari, per tant, voler demostrar una i altra; molt menys, però, caldrà fer-ho mitjançant els tòpics emprats comunament per la crítica, que són les «afinitats» o «dependències», les quals forçosament ens portaran a un camí, que si bé de moment ens permetrà la justificació del nostre allunyament de l'art espanyol, fer-nos dependre, de l'altra banda, resultarà així mateix una actitud igualment vexant i provinciana.

Si la consumació dels fets ens dona, doncs, com a realitat incontrovertible l'existència d'un art, català per antonomàsia, pel mateix procediment o mètode podrem parlar també de l'existència d'una escola pictòrica barcelonina.

Convé començar a parlar d'aquesta escola i dels sacrificis que per a ella ha fet un pintor, molt barceloní, injustament combatut: ens referim al pintor Francesc Camps-Ribera.

Els orígens d'aquesta escola es troben a principis d'aquest segle, quan Isidre Nonell, terriblement sol, feia néixer per obra i gràcia del seu esforç personal, aqueixes meravelloses pintures que avui són disputadíssimes pels col·leccionistes d'art. Aquest esforç de l'admirable i admirat Isidre Nonell, el geni del qual fou tan prematurament estroncat, hauria estat perfectament inútil per a la gran evolució de l'art català, si no ha-

gués estat, aquest art, conservat curosament i intel·ligentment continuat pel sudit pintor, Francesc Camps-Ribera, la pedagògica tasca del qual no serà mai per nosaltres prou pagada.

Viu està encara el record de l'hostilitat amb què Camps-Ribera s'ha hagut de des-embullar. Sobre En Camps-Ribera s'han vessat injustes acusacions de plagiar. Per espai d'una dècada ha estat aquest pintor

JOAN SEIX — Pintura

el terror de tots els col·leccionistes de pintura d'En Nonell.

Camps-Ribera sabé resistir i vèncer aquesta atmosfera pestifera amb la seva profunda humilitat i amor per l'art meravellos de l'amic per sempre traspassat.

Avui es pot dir que aquesta escola, com tota escola que s'estimi, ha tingut també el seu «primitiu» i el seu indiscutible «amador»; té avui ja els seus sequaços i, per què no?, té també els seus arribistes. Ha estat gràcies a aquests últims que l'escola ha pogut transcendir, però, ai las!... que ha arribat al públic completament desnaturalitzada ja. La sobrietat del color, sense caure en l'austeritat, de Camps-Ribera, ha estat substituïda avui per l'ampullositat i l'ensucrament, qualitats indesitjables que han fet, però, més prosèlits en menys d'un any, que en deu que fa que lluita el nostre pintor, no ja per a imposar l'escola, sinó simplement per a poder col·locar la seva personal pintura.

En Francesc Camps-Ribera mereix ben bé un homenatge. Des d'ací creiem contribuir-hi reclamant per a ell la paternitat de l'Escola Barcelonina.

Com s'ha vist, Joan Seix és doncs un pintor més a afegir a la llista d'afiliats a la naixent escola. Aquesta derivació, des del camp contrari, tant d'ell com de molts altres, la devem principalment a la recent actuació del pintor Creixams. En Pere Creixams ha actuat en la sudita escola com aquells prestidigitadors que, després d'haver fet un joc de mans, mostren al final de l'espectacle llur trampa al públic. Una trampa, però, que tenen exclusivament per a ensenyar i que no és pas la del joc principal, que aquest... aquest no en té de trampa.

Així s'ha pogut arribar a una «concòrdia» que queda admirablement resumida en la següent frase d'un pintor notable també per la causticitat dels seus judicis. Diu la frase molt gràfica: «Aquesta fórmula permetrà aviat de fer pintura de Nonell amb l'esperit d'Eugenio Hermoso».

Exacte, però tot és començar, afegim nosaltres. Pel que fa a aquest moment interessantíssim de la pintura catalana, només ens queda una cosa a dir: que devem congratular-nos d'aquesta evolució experimentada en alguns sectors; evolució plausible, recomanable, simptomàtica, que s'estén a gràcies per la pintura local.

MACIÀ PASQUAL

DISCOS

Les característiques de la música de jazz

Un dels retrets que s'han fet a la música de jazz ha estat el de dir que la majoria de les seves composicions es poden considerar com a música sensual, i això dit en sentit pejoratiu. Cal mesurar els termes, o almenys, abans d'esgarriar-se per això, definir el que s'entén per música sensual. Hi ha qui diu que és la música que plau als sentits, o la música que comporta un estat nerviós singular. En el primer cas s'ha de convenir que de tota la bona música es podria dir que ho és, puix abans d'arribar a l'esperit ha de plaure per força als sentits. D'altra part, també és cert que abans que el jazz arribés hi havia ja molta música que en sentir-la podia adreçar produir alteracions nervioses, però en aquest cas hi hauria molt a dir si el que es produeix és un nou estat d'esperit i no sols una alteració local del sensori.

Potser no calgui recórrer a tanta psicologia, que a estones falla. Evidentment hi ha música que excita els sentits i de la qual pot dir-se que poc comou l'esperit, però això no és exclusiu de la música de jazz i tan sols esdevé quan aquestes orquestres surten del seu camp peculiar emprant ritmes que no són els seus. És cert que alguns ritmes exòtics de països tropicals poden produir aquell efecte, però les bones orquestres els estilitzen fins a ésser imperceptibles. El que hi ha, i això ho porta la dèria de la popularitat, és un desig de les orquestres d'afalagar el públic, i això tant les orquestres d'aquí com les més famoses que ens arriben amb els discos, dedicant-se a transcripcions d'operetes del teatre o del cinema, però no cal midar el nivell general del jazz per això, puix no es pot exigir sacrificis que en la resta de l'art musical tan poc es prodiguen.

La bona música de jazz, que també n'hi ha, és precisament música de la que s'anomena cerebral. És el gènere que més importància dona a la forma i que s'adreça directament a la intel·ligència. En el jazz *hot* les mateixes intervencions vocals estan despullades d'afeccions inútils. La característica d'un bon interpret de jazz no és seguir fidelment un tema, que gairebé sempre és banal, essent presoner d'ell, ço que comporta l'amanerament, sinó recórrer a variacions que distreguin l'auditor de la vulgaritat de molts motius del jazz. I en el conjunt l'orquestració no fa més que seguir això mateix, és a dir, suprimir tots els efectes llampanants en profit d'una simplicitat, encara que això comporti una cruïra per efecte d'un respecte auster al contrapunt o tan sols al ritme.

En el jazz i específicament en el jazz *hot*, tot és precisió i respecte a la forma i on l'emotivitat és molt lluny, sense que defugui la inspiració, i per això es pot dir que realitza des del seu lloc de música frívola, la tendència actual de deshumanització de l'art, que, equivocada o no, és una de les tendències modernes ben manifesta.

J. G.

BADRINAS

Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal

Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

URODONAL

treu el dolor de ronyons
perque dissol l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DR. DOMÍNGUEZ RODRÍGUEZ
Catedrático de la Facultad de Medicina de Sevilla

GRÁFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34
7, Plaça Universitat, 7

BRUSES models especials, des de 12 pessetes
SUETERS nova col·lecció, des de 8 pessetes
MITJONS canall dibuïts exclusius, des de 3'50
CAMISES OXFORD PANAMA
"Esterilla" amb coll, 12 pessetes
MOCADERNS ARGENTINS
per a SENYORA, des de 7 pessetes
72 models de colls forts i fluïdos
a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
artículos de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

El feliç pare.—Que he de triar?
(Karikaturen, Oslo)

—T'ho creus això tan escandalós que contenen de la Rosa?
—Es clar que sí. De què es tracta?
(The Tatler, Londres)

—La seva dona s'ofegava, i ell es va tirar a l'aigua i la va salvar.
—Es clar... en casos així un perd el cap.
(Ric et Rac, París)

—Aquest lladre que hem de detenir no pot estar gaire lluny: ja em trobo a faltar la cartera.
(Ric et Rac, París)

El pessimista.—Aquesta agitació de la vida moderna és realment una cosa terrible.
(Punch, Londres)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

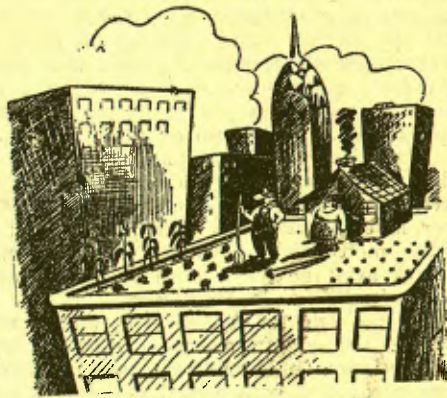
Coqueteria
(Life, Nova York)

El vici de tothom
(Il Travasso delle Idee, Roma)

L'amo.—Jaume, mira si trobes el sabó.
(The Passing Show, Londres)

—Que no baixes a la ciutat, avui?
(Life, Nova York)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Lítiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

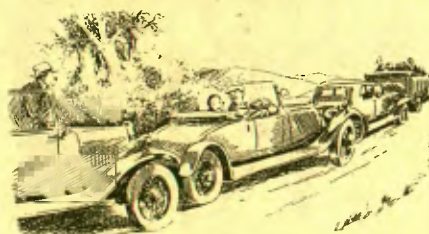
Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

—Són coloms missatgers empeltats de llo-ro. Així, si es perden, saben preguntar el camí.
(Ric et Rac, París)

—Què dimoni és aquest embús?
—El més vell habitant del poble està travessant.
(The Passing Show, Londres)

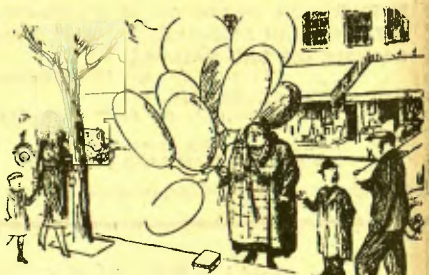
—Vols venir a sopar avui a casa? La meua mateixa dona el cuinarà.
—Ja ho crec! No s'han d'abandonar els amics en l'adversitat.
(Il Travasso delle Idee, Roma)

—Li agraden les famílies nombroses?
—No gaire; dos o tres marits basten per una dona.
(London Life, Londres)

—Aquest vestit me l'ha regalat el meu marit per celebrar que he complert vint-i-vuit anys.
—Bé ha tardat prou!
(London Opinion, Londres)

—Com que les bombes cada dia són moda més grosses, m'he hagut de casar per poder continuar el negoci.
(The Passing Show, Londres)

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer

n.º

es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de

de 193

Signatura

Anuncieu a MIRADOR

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73613

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS